Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Augustini liber de quantitate animae - Cod. Aug. perg. 246

Augustinus, Aurelius

[S.l.], [10./11. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-58698

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug CCXLVI

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

INCIPIT RETRACTATIO SCI AUGUSTINI EPISCOPI :· DE QUANTITATE ANIMAE :·

In eadem urbe scripsi dialogum. in quo de anima multa quæruntur. ac differuntur. id. ē. qualis sit. unde sit. quanta sit. cur corpori fuerit data. cum ad corpus uenerit qualis efficiatur. qualis cum abscesserit. Sed qm̄ quanta sit diligentissime. ac subtilissime disputatum est. ut eam si possemus ostenderemus corporalis quantitatis non esse. at tamen magnum aliquid esse. ex hac una inquisitione totus liber nomen accepit. ut appellaretur de animæ quantitate. In quo libro. illud quod dixi. omnes arcos animum secum attulisse michi uideri. nec aliud quicquam esse id quod dicitur discere. quam reminisci. ac recordari. non sic accipiendum est. quasi ex hoc approbetur anima. uel hic in alio corpore. uel alibi. siue in corpore. siue extra corpus aliquando uixisse. at ea quæ interrogata respondat. cum hic non didicerit. in alia uita ante didicisse. Fieri enim potest. sicut iam etiam in hoc opere supra diximus. ut hoc idcirco possit. quia natura intelligibilis est. at conuertat

non solum intelligibilibus. uerum etiam immutabilibus rebus
eo ordine facta. ut eum se ad eas res mouet. quibus conexa est.
uel a se ipsam in quantum eas uidet. in tantum debitum ei respon
det. Nec sane omnes artes eo modo secum attulit. ac secum ha
bet: Nam de artibus quae ad sensum corporis pertinent. sicut
multa medicinae. sicut astrologia omnia. nisi quod hic dicitur.
non potest dici. Et utro. quae sola intelligentia capit. propter
id quod dixi. cum uel a se ipsa. uel ab alio fuerit bene interroga
ta. a recordata respondit. Alio loco inquam uellem hinc
plura dicere. ac me ipsum constringere. dum quasi tibi praecipio
ut nihil aliud agerem. quam redderem mihi. cui me
maxime debeo. tibi uidetur dicere. potius debuisse reddere
dō. cui me maxime debeo. Sed quō prius sibi ipse homo red
dendus est. ut illic quasi gradu facto. inde surgat. atq. attolla
tur addō. sicut filius ille minor. prius reuersus est ad se me
ipsum. a tunc ait. surgam. a ibo ad patrem meum. ideo sic
sum locutus: Denuq. mox addidi. atq. ita fieri mancipium
dio. Quod ergo dixi. cui me maxime debeo. ad hominis re
tuli. Magis enim mihi debeo me. quam hominibus ceteris.
quamuis dō magis. quam mihi. ,,,,,,,,,,,,,,,

Hic liber sic incipit:

Quid uidere te habundare cito. quasi uemedi respondeas debis quemouere. non opinor impertinente. neq. incongrue. Sepe enim cum abste multa quesissem. nescio quadam greca sententia me deterrendum putasti. quaprohibemur ea que supra nos sunt requirere. Nunc uero. non puto nos ipsos supra nos esse. Qua obre cum de anima quero. non sum dignus. qui audiam. quod supra nos. sed fortasse dignus qui audiam. quid simus nos. M. Enumera breuiter. que audire de anima uelis. D. Facia. Nam sunt multi iste diuturna cogitatione preparati.

Quero igitur. unde ste anima. qualis ste. quare ste. cum corpori fuerit data. Cum ad corpus uenerit qualis efficiatur. qualis. cum abscesserit. M. Cum quaeris unde ste anima. duo quadam intelligere cogor. Aliter enim dicimus unde ste homo. que ste eius patria scire cupientes: aliter unde ste. cum querimus unde consistit. id est ex quibus elementis. rebusq. compositus. Quid horum scire uis. cum mei rogas unde ste anima. utrum quasi regionem eius. a patriam unde hue uenerit

nosse desideras. anuero quaste eius substantia requiras. No.

Equidem utrumq. scire uellem. Sed quid si scirem. duro
prius. tuo iudicio malo commutarer. Ac. Propriam quan
dam animae habitationem ac patriam. dm ipsum credo esse
aque creata est. Substantiam uero eius. nominare non pos
sum. Nonnum eam puro esse. ex his usitatis. notisq. naturis.
quas istis corporis sensibus tangimus. Nam neq. ex terra. neq.
ex aqua. neq. ex aere. neq. ex igni. neq. ex his omnibus. neq.
ex aliquibus conuenientibus horum. constare animam puto.

Sed quem admodum si exme
quereres. arbor ista
ex quibus constet.
Notissima ista quatuor
nominarem elementa.
ex quibus omnia alia constare
credendum est. Porro si pergeres quaerere.
uter ipsa terra. uel aqua. uel aer. uel ignis constet. nihil
iam quod dicerem reperirem. Sic cum quaeritur ex quib;
ste homo compositus. respondere possum ex anima. & corpore.
Rursum de corpore si quaeras. a dilli elementa quatuor re
curiaro.

Simplex enim
est propria quoda
natura et alius
spiritib. discreta
nec partes dicit nec
angulos nec etiam
corpus.

Deanima uero quereris tibi. cum simplex quiddam. et pro
pria substantia iudicatur esse. non aliter heream. ac si
quaeras ut dictum est unde sit terra. D. Quomodo caro
propriam uelis habere substantiam. cum diuersa dicam. non
intelligo. M. Quomodo terram ipsam a dō factam negar
non possim. tamen non possum dicere. ex quibus quasi aliis
corporibus terra constet. Simplex enim corpus est terra.
eo ipso quod terra est. et ideo elementum dicitur omnium istius
corporum. quae fiunt ex iiij elementis. Nam ergo sibi aduer
satur sententia qua dicimus
et a dō animā factam.
et propriam quandam
habere naturam. Hanc
enim eius propriam quandam
naturam. et suam d'ipse fecit. ut
ignis. ut aeris. ut aquae. ut terra. quae certa ex his omnibus
compositae cernuntur. D. Interim accepi unde sit anima. quam me
cum sedulo retractabo. et siquid me moueat post requiram.
Unde quaeso explicet qualis sit. M. Videtur mihi esse simi
lis dō. Deanima enim nisi fallor. requiris humana. D.

t quedā

t accepi

Id ipsum est quod abste explicari uellem. quemadmodum sit anima similis dō. eum dm̄ a nullo factum esse credamus. animam uero ab ipso factam supradixeris. M. Quid tu difficile dō putas fuisse. ut aliquid sibi simile faceret. cum hoc in tanta uaritate imaginum. etiam nobis uideas esse concessum. D. Sed nos uidemur mortalia facere. dm̄ autem immortalem animam fecit ut opinor. nisi forte tibi aliter uidetur. M. Ergo tu uelles talia fieri abhominibus. qualia dm̄ fecit. D. Non equidem hoc dixerim. sed quemadmodum ipse immortalis. immortale quiddam fecit ad similitudinem suam. sic a nos immortales ad dō facti. ad similitudinem uram. quod fecimus immortale esse deberet. M. Recte dicis. si diuinitus pingeres tabulam. quod inde immortale esse credis. Nunc uero inca expuinis similitudinem corporis. quod fecero immortale est. D. Quomodo ergo sum similis dō. cum immortalia nulla possim facere ut ille. M. Quomodo nec imago corporis tui potest hoc ualere. quod tu corpus uales. sic anima non mirandum est. si potentiam tantam non habet. quantum ille. ad suam similitudinem facta est. D. Et hoc interim sicut est. Die nunc quanta sit anima.

Quomodo ego similis dō sim cum nullo modo dici uerum

M. Quomodo quaeris quanta sit. non enim intelligo utrum
eius quasi spatium latitudinis. et. longitudinis. et. roboris.
et. horum simul omnium requiris. an quantum valeat nosse
velis. Solemus enim querere. quantus fuerit hercules. id. e.
in quo pedis statura eius parvula fuerit. vel utrum quantus
aut fuerit. id. e. quante potentie atq. virtutis. D. Utrq.
seire de anima cupio. M. Ut quid illud superius dici non
potest. nec omnino intelligi de anima. Non enim allomodo.
aut longa. aut lata. aut quasi valida. suspicanda est anima.
Corporea ista sunt ut mihi videtur. vel de consuetudine
corporum. sic animam querimus. Idcq. bene precipit
etiam in ministerijs. ut omnia corporea contemnat. im
uersoq. huic mundo renuntiet. quia uidemus corporeus
est. Quisquis stralem redditu desiderat. qualis. id. fuit
est. id est similem dō. Non enim alia salus anime. e.
aut renouatio. aut reconciliatio auctori suo. Quāobre.
Quanta sit anima secūdm inquisitionem hanc tibi respondere
non possum. sed possum affirmare. neq. illam longam
esse. nec latam. nec robustam. neq. aliquid horum.
que in mensuris corporum queri solent. Et hoc eur

existimem. rationem tibi reddam si placet. D. Placet
uero. ac uehementer expecto. Videtur enim mihi. qua
si nihil esse animam. si nihil ē horum. M. Praeterqo
si uidetur. ostendam tibi multas res esse. quas non possis di
cere nihil esse. Necnamen in eis inuenire aliqua hu
iusmodi spatia. qualia manuma requiris. Ne non solū non
tibi exceo anima nihil esse uideatur. quod linea non in
uenis longitudinem. siue aliquid tale. sed eo pretiosior.
ac plurisi estimanda sit. quod nihil horum habet. Deinde
uerum uere nihil hoēs habere uidebimus. D. Utere
quo uis ordine. ac modo. Ergo audire. ac discere paratus
sum. M. Recte facis. sed uolo mihi breuiter respondeas.
Erraisse enim ea quae docere conaris. ipse iam nosti.
Credo enim nemo dubitare hanc arborem non esse om
nino nihil. D. Quis dubitauerit. M. Quid illud.
non dubitas iustiam multo esse hac arbore meliorem.
D. Ridiculum est hoc quidem quasi uero ulla sit compara
tio. M. Liberaliter mecum agis. Sed illud nunc
attende. cum constet. ita esse hanc arborem deteriorē.
quam est iustitia. ut nec comparanda quidem tibi uideat.

a hoc lignum non esse nichil confessus sis. Placet nichil ueritas
iustitiam nichil esse credamus. D. Quis hoc de mente credide
rit. M. Recte omnino. Sed fortasse arbor hac propterea ni
hil uideretur esse aliquid. quod longa est prosue modo. a robus
ta. Quae si deteriores (s. cogitanda) nichil erit. D. Ita uideretur. M.
Quid ergo iustitia. quam non nichil esse confessus es. immo quid
dam longe diuinius. hac (s. arbore) longe. prestantius uideretur ali
longa esse. D. Nullomodo nichil iustitia. aut longa. aut
lata. aut tale aliquid cogitari potest occurrere. M. Si
igitur nichil horum est iustitia. a tamen non est nichil ip
sa. cur ibi anima nichil uideretur. nisi eius aliqua longitu
dose. D. Ita rum. Non nichil uideretur ex eo nichil er
anima. quod nec longa. nec lata. nec robusta sit. Sed uerum
uere (s. uera arbor hyscrib.) erasit. nondum esse dictum seis. Fieri enim potest.
ut multa sint magni estimanda. quae istis carent. sed non
continuo ex hoc genere animam esse credenda puto.
M. Scio ist hoc nobis euodandum restare. a hoc me
dicere ipse explicaturum premiseram. Verum. quia
res subtilissima est. a longe alios mentis oculos quae
rit. quam humana consuetudo incotidiana uita ac

tibus habere solita est. admonere te capere ea. per quare du
cendam existimo libens pergas. nec nro quodam necessario
circuitu defatigatus. egre tuleris aliquanto te tardius ad id
quod cupis peruenire. Nam prius abste quaero. utrum corpus
ullum putes esse. quod non pro suo modo aliquam habeat longitudi
nem. latitudinem. altitudinem. D. Quam dicas alti
tudinem. non intelligo. M. Illam dico. qua effertur. ut
interiora corporis cogantur. aut etiam sentiantur. si per
lucet ut uitrum. quanquam si hoc de mas corporibus quan
tum mea opinio est. neq. sentiri possunt. neq. omnino corpo
ra esse recte existimari. Nunc mihi uelo aperias. quid
tu sentias. D. Prorsus non dubito corpora omnia. his care
re non posse. M. Quid illud porro cogitare. ista ceria esse
nisi in corporibus. D. Non intelligo quomodo esse alibi
possint. M. Ergo animam. non putas esse aliud. quia corpus.
D. Si etiam uentum corpus esse confitemur. negare non pos
sum. corpus mihi videtur animam uideri. Nam tale a
liquid eam esse cogito. M. Corpus quidem uentum tam
concedo esse. quam sine defluctu interrogas. Nam nihil
aliud. quam istum aerem commotum. agitatum. um

tum esse sentimus. quod in loco tranquillissimo. ⁊ ab omnib;
uentis quietissimo. uel brevi flabello approbari potest.
quo etiam muscas abigimus. aerem commouemus. flatum
sentimus. Quod cum euenerit occultiori quod animorum
celestium. et terrenorum corporum. per magnum spiritum
mundi uentus uocatur. ex diuersis partibus celi nomina
etiam diuersa sortitur. Antibi alter uidetur. ⁊ O. Mi
chi uero michi. Verisimile esse accipio quod dicis. Sed
ego animam non ipsum uentum. sed tale aliquid esse
dixi. ⁊ M. Dic michi patris uerum uentum ipsum cuius
mentionem fecisti habere aliquam longitudinem. la
titudinem. ⁊ altitudinem sentias. deinde uidebimus
uerum tale aliquid anima sit. ut hoc modo etiam quan
ta sit inuestigare possimus. ⁊ O. Quid hoc aere longi
us. latius. ⁊ altius. facile inuenire potest. quia omnium
uentum esse. nunc abste michi persuasum est. ⁊ M. Rec
te dicis. Sed nunquidnam. animam tuam putas esse
nisi in corpore tuo. ⁊ O. Ita iam puto. ⁊ M. Interrogo
eus tantum. ut tanquam uentus implet. an tan
tum forinsecus. uel ut redeuntes. an ⁊ in transeuns et redeuntes

tam esse arbitraris? D. Hoc sentio. quod ultimum requisisti. Nam nisi esset interiecus. nichil inuisceribus meis attaleb haberetur. Nisi esset exteriecus. non etiam mouet le uiter posse sentire pungentem. AL. Quid ergo amplius quaeris. quanta sit anima. cum uideas esse tantam. quanta ipsi spatia corporis patiuntur? D. Si hoc ratio docet. nichil amplius requiro. AL. Recte facis. nichil quaerere amplius quam docet ratio. Sed haec ratio uidetur uerbi firmissima? D. Quando aliam nominare uidetur. Scio enim loco quaeram. quod me multum mouet. utrum haec figura cum eadem maneat. cum corpore excesserit. Nam hoc inter discutienda ultimum mihi posuisse memini. Sed qm de numero animarum quaerere. ad quantitatem michi uidetur pertinere. nonnisi loco hoc praetermittendum existimo. AL. Non incongrue existimas. Sed prius de spatio eius qd me adhuc mouet. explicemus si placet. ut etiam ego aliquid discam. si tibi iam satisfactum est. D. Quaere ut uis. Nam tua ista simulata dubitatio. dubitare me uerissime facit. De hoc ipso. quod iam peractum

esse presumpseram. M. Die mihi quaeso. uerum ea quae appellatur memoria. nonne ibi nomen inane uideatur esse.
D. Cur hoc uideri potest? M. Animq; hanc esse arbitraris. an corporis? D. Et hinc dubitare ridiculum est. Quod enim ex anima corpus meminisse aliquid credi. ut intelligi potest? M. Meminisne. tandem urbis mediolanensis? D. Adde memini. M. Nunc ergo quia facta eius memoria est. recordaris. quanta. an qualis est? D. Recordor sane ac nihil recentius. atq. integrius. M. Nunc ergo cum oculis tam non uideas. animo uides? D. Ita est. M. Meministi etiam credo. quanto spatio terrarum nunc a nobis longe abes? D. Ita a hoc memini. M. Uides itaq. animo etiam ipsam locorum distantiam? D. Video. M. Cum igitur anima tua hic sit ubi corpus. nec ultra spatium eius porrigatur. ut superior ratio demonstrabat. unde fit ut illa omnia uideat? D. Per memoriam hoc fieri puto. Non quod illis locis sit ipsa. M. Imaginis ergo illorum locorum memoria continetur. D. Ita scilicet. Nam an quid nunc ibi agat? ignoro. quatenus non ignorarem. si animus meus. usq. ad ea loca porrig

retur. praesentiaq. sentiri. M. Verum mihi videris dicere.
sed certe iste imagines corporum sunt. D. Ita necesse est.
Non enim aliud sunt urbes. terraq. quam corpora. M.
Nunquid vis intuerus es parua speculla. aut nunquid in pupilla
oculi alicui. faciem tuam vidisti. D. Immo sepe. M.
Cur multo brevior quam est apparet. D. Quid enim
velis aliud quam vel pro modo speculi videretur. M. Ne
cessest ergo imagines corporum. si parua sunt corpora
in quibus apparent. parvas apparere. D. Necesse est omni
no. M. Cur ergo cum tam parvo spacio sit anima. quam
corpus est eius. tam magne in ea possint expriimi imagines.
ut urbes. latitudo terrarum. aliaq. alia ingenia
apud se possit imaginari. Volo enim cogites paulo diligen
tius. quanta. quam multa. memoria nra contineat. quae
utiq. anima contineretur. Qui ergo fundus est. qui sinus.
quae immensitas. quae possit haec capere cum tam tantam
quantum corpus est superior ratio de eius videatur. D.
Non invenio quid respondeam. nec ea explicare possum
quantum ista memoriae. valdeum me ipse derideo.
qui superiori rationi tamen consentiam. ut existo corpus

in parvo speculo

modo. quoties se anima terminaverit. M. Non ergo ita
ubi tale aliquid videtur. qualis verius est. D. Nullomodo.
Nam etiam si aer iste. cuius quasi fluctum. verium esse
probabiliter credetur. universum mundum esse posse im
plere. innumerabiles tales. tantosq. mundos. secum anima
imaginari potest. quas imagines. quo spatio continere.
sustinere non possum. M. Vide ergo ne melius sit eam
credere ut superius dixeram. neq longam. neq latam.
neq altam. sicut mihi de ustria concesseras. D. Facile
assentirer. nisi me conturbare. quorsum puto.
tantorum spatiorum imagines innumerabiles. nulla sua
a longitudine. a latitudine. a altitudine. capere posse.
M. Inuenimus hoc fortasse quantum licet si prius diligen
ter discutiamus. haereta id est longitudinem. latitudi
cogitare nem. a altitudinem. traq. cuiuere longitudinem. que
adhuc nullam latitudinem assumpserit. D. Nihil
possum tale cogitare. Sicut filum arenae minimo
constituto. quo nihil tenuius solemus videre. occur
rit mihi tamen in eo tamen. a longitudo perse. a
latitudo. a altitudo. que qualescumq. sint

cē tamen negare nō possū. AA. Monus que quaq;
absurda est responsio tua. Sed certe cū tua ista mananeq;
fila cē intelligis. discernus hyc. et quid inter se differ
rant nosti. D. Analitē potuimus dere nihil horū dere cē
hunc filo. AA. Quo igitur intellectu hyc discreuisti.
hoc potest certā sonuerit alius solā longitudinē co
gitare. ne aliqd corpus uolueas animo. Nā qd cumq; sit
aeris. his omnib; non carebit. Incorporeū enim est. qd tenuine intel
ligere cupio. Nā sola longitudo. nonnisi intelligi animo po
test. in corpore inueniri nō potest. D. Iā intelligo. M.
Ergo istā longitudinē si quis secari cogitauerit plongū uel is
undos. profecto nō posse. D. Manifestū est. Nā si potest. nest
ciā latitudo. M. Hanc igit longitudinē. meri et simplicē
sinbi placet lineā uocem. Horum nomine a multis doctis
appellari solet. D. Loca quecquid uis. Nonnū mihi dono
minib; laborandum. cū res apta sit. M. Benefacis. et non
solū approbo. uerū etiā moneo. ut semp rerū earū magis quā
uerbor. habere deliberet. Sed linea ista quā ita uocipinor
bene intelligis. si porrigat. sine extrema. sine extremum parte
quā in longū porrigi potest. cum nullū cē finē. Ad hoc

contemplandū minualer acies mentis tue. D. Contemplor omnino. acnihil facilius. A. Quidergo erā nulla figurā possetfieri. simihil agatur aliud. quāmdiu lineā porrigatur. D. Quādicas figurā non dū intelligo.
A. figurā interim uocō cūtali quod spatium lineā lineisue concludit. tanquā sicut culum faceres. aut quatuor lineas finibus suis sibimet iungeres. ita ut nullus finis ab alterius copulatione liber esset. D. Quid dicas figurā iā me uidere arbitror. sed utinā tā uidere quo istaeindam.
aut quid ex his effectur sis. ut ego qd de anima requiro sciam. A. hoc uinta tram mo nui. & postulauit patientē ferres aliquantū circauū mrū. qd tū quesō infacias. Nam longus res quirit. non facilis ad cognoscendum. Nosse enīhoc plano. ad tenere uolum sifieri potest. Aliud enī cū aliquo tortam credim. aliud cū ratione. Quod tortam credere. ma gū cāpendum est. & nullus labor. Qd sine de lectat. poteris multa legere. quē magis & diuinitus debis reb. necessaria quē indebant. salubrē imperitorib. quasi nutu quodā locuti sunt. credique sibi uoluerē ab his. quōrum uel tardioribus. uel implicatioribus. alias salus esse non posset

Tales enim homines. quorum profecto maxima multitudo
nec. sit ratione uelim uerum considere simultudinibus
rationum facillime decipuntur. et immergere inde.
aut liberari. aut nunquam. aut egerrime queant. Hi ergo
utilissimum et excellentissime auctoritati credere. et
secundum hoc agere uerum. Et si uirtus putas. non solum nihil resistere.
sed etiam multum appbo. Sicut cupiditatem istam refrenare
uipores. quam ipsa sibi ratione puenire aduersita
tem. multi et longe circuit tibi tolerandi sunt. ut ratio
ratio naducat. usiua. quesola ratio discendam. idem
uera ratio. et non solum uera. sed uera certa. et abomni si
multitudine falsitatis alienia. si tamen nullo modo hec allomodo
ratio abhomine inuenire potest. ut nulle disputationes
falsi. aut uere similes. ab eare possint traducere.
Nihil iam propere desiderabo. Agat. aeducat ratio
qua mit. tantum dumodo pducat. Et. Dis hoc facit. qui
ant desolistabilibus rebus aut certe debus maxime
depcandisse. sed adre quam instituerum redeam; Nam
si et quid sit linea. et quid sit figura sanibi notum.
hec qd abste quero. id utrum putas alla figura fieri posse

et inuarias rax
tasq opiniones
ita labantur.

silinea ex utraq; parte dur ex altera pinfinitu ducatur
D. Nullomodo id fieri posse confirmo. M. Quid igitur
agendum est ut figurā faciam? D. Quid nisi ut illa li
nea infinita non sit. et ducatur inter eos ut ex alia parte
se contingat. Nonne uides quomodo aliter possit ex
una linea concludi aliqd spatiū. qd nisi fiat secundū dēscrip
tionē figura nanetur. M. Quid sire ex his lineis figurā
facere uelim. potest fieri ut deuna linea fiat. an non potest.
D. Nullomodo. M. Quid duab; D. Nec hoc quidē.
M. Quid tribus. D. Uideo posse. M. Bene igitur
nosti ad lineis. cū figura lineis rectis facienda ē. minus
quā trib. non posse. Insuillis ubi aduersetur oratio.
de hac re sententia deuocabit separabit. D. Planesiquis mihi hoc
falsum ē monstrauerit. nihil erit qd me scire posse con
fidā. M. Nunc ergo illud responde. quomodo trib;
lineis figurā fieri. D. Cum se finib. iungunt.
M. Quid ubi se iungunt. nonne uidētur tres angulus
fieri. D. Iam est. M. Quot ergo angulis hec figu
ra constat. D. Iondem quot lineis. M. Quo.
ipsas lineas pares constituis. an impares. D. Pares.

M. Quid angulo tantum dem omis parem aut alius
alio contractior. uel aptior. D. Cum ipsos pares
esse uideo. M. Potest ne fieri ut in figura que tribus in
diuisam b. lineis facta sit. impares anguli sint. an non po
test. D. Nullo prorsus modo. M. Quid si ex tribus
lineis tribus sed imparib. figura constet. possunt eam
iusta pares esse angulo. an aliud intelligis. D. Omnino
non possunt. M. Recte dicis. Sed quaeso dic. que
nam ubi figura melior et pulcrior uideatur. eane que
paribus. an que imparib. lineis constat. D. Quis dubi
tet eam esse meliorem. in qua equalitas p̄uale. M. Ergo in
equalitate equalitatem proponis. D. Nescio utrum quispiam
non p̄ponat. M. Uide nunc in figura que tribus angu
lis paribus p̄ficitur. quid mea sit angulo contrarium. id est
ex altera parte contra positum. utrum linea an angulus. D.
Lineam uideo. M. Quid ergo. si et angulus angulo. et li
nea linee contraria sit. Nonne fateris equalitatem esse
posse in ea figura in qua id accidit. D. Fateor qui
dem. sed que admodum id fiat tribus lineis omnino
non uideo. M. Quid nu lineis. potest ne hoc fieri

D Prorsus potest. M. Melior igitur ē figura. quę iiij
lineis rectis paribus constat. quā quę iij. D. Certe melior.
Siquidem magis in ea qualitas uale. M. Quid ergo ista quę
iiij rectis paribus lineis constat. censes ne posse etiā ita fieri.
ut omnes anguli inea pares sint. an non putas. D Uideo posse.

M Quanā modo. D Si duo contractiores. duo apriores
sint. M Uides ne etiā quē ad modū. & ambo contractio
res. & ambo apriores sibi contrarii sint. D Acuerissime atq;
apissime. M Seruatā igitur. & hic quantā observari po
tuit cernis equalitatē. Cernis enim profecto fieri non posse ut
etiā iiij paribus lineis figura pficiatur. ni aut omnes. aut certe bi
ni anguli pares sint. Quęq; tamen sunt paria sibi. ex con
trario respondere. D Cerno. & firmissime teneo. M.
Nihil ne te mouet etiā in hisce tanta & tā mancussa quedā
ustura. D Quanā modo. M. Quanihil utar barbaro
dicim ēē ustura. nisi equitatē. Ā quitas aut. ab equalita
te quadā uidetur appellata. Sed quę in hac uiri ęqui
tas. nisi ut sua cuq. tribuantur. D Porro sua cuq. nisi quadā
distinctione ne tribui non possunt. an aliter putas. D Manifes
tū ē. & prorsus assentior. M. Quid distinctio nō. arbitra

risne eē ullā siomā paria sint. utnihil omnino inter se differant?

D Nullomodo. M Ergo iustitia seruari non potest. nisi res, ingēs,
(sarbara)
seruat quē dā utta dicā imparitas & dissimilitudo.

D Intelligo. M Cū igitur fatemur istas figuras de quib. agi
m' inter se eē dissimiles. illā scilicet quē iii. & hanc quē
iiii angulis constat. cū ambē paribus lineis fiant. non euidēter
(triangula)
tibi quēdā retenta iustitia. utrilla quē habere non potest paritatē
(quadrangula)
contrariorū inconcussā teneat angulorū equalitatē. In hac
ū qua tamen contrariorū congruentia illa lex angulorum
(aliquando)
admittat nullā inequalitatē. Hoc ergo cū me multū mouerit
quē rendū abstenui mē. quomodo ista istauertitate. equita
te equalitate delectarere. D Iā cerno quid dicis. & non mo
do eē admiror. M Age nunc qua inequalitate. equalitatē interpōnis. Nec quisquā omnino eē utopinor humano
sensu p' diuis. cui non id uideatur. Quē tamen si placet figu
rā. in qua summa equalitas inuenirī queat. Quē cūq; eū
erit. ea cēteris sine dubitatione p' ferrē. D Placet uero. &
quē ista sint scire cupio. M Prius ergo respondē. utrū illa
rū ibi figurarū. quarū iā quantū sensi uidebat fractamen
tū eē. caudeat excellere. quē iiii lineis paribus terminēq;

angulis paribus constet. Nam quia in hac ut uides. & linearum
equalitas. & angulorum est. Quod nulla que tribus lineis pa
tebatur
tribus concludit. ñ innouebam. adhuc huic paritas contra
rio. Nam linea linea. & angulus angulo est ut cernis con
trarius. D Trauero est ut dicis. M Habe ne sum equali
tate. an alter tibi uideat. Nam si habet. frustra ut instru
eram alia querim. S Iam non habet. uolo ut id ipsum mihi
abste demonstret. D Uidet mihi habere. Nam ubi et an
gili pares & linee sint. ubi deprehendam inequalitatem non
uideo. M Ego aliud sentio. Nam recta linea donec ue
niat ad angulos. summa equalitate producta est. sed cum ex du
uersa latere alia conungit linea. & angulum facit.
Nonne censes hoc ipsum inequale esse. an ubi pars figure
que linea claudit cum illa parte que angulo conclu
dit congruere uideatur equalitate aut similitudine. D
Nullo modo. & me pudet temeritatis mei. Eo enim du
bitans sum. quia et angulos. linea pares inter se. et latera cernere.
Sed quis rem uideat eorum laterum ab angulis magnam diffe
rentiam. M Accipe inequalitatis aliud apertissimum indicium
Certe enim cernis ipsam illam figuram triangulam paribus lineis

s. puncto

constare. ut ista quadrata habere aliqd metium. D Cernopla
ne. M Quid ab eodem medio. cum lineas ad omis figure par
tes ducim. pare sne ubi duc lineę uidentur ac impares.
D Impares pr sus. Nam longiores eas necesse e ee. quas
in angulos ducim. M Iste inquadrata qe sunt. et quot intri
angula. D Quattuor hic. tres ibi. M Quid minime omium.
que rursum. et quot sint in figura utraq;. D Tonde scilicet
ee. que omnia latera ducunt. M Uerissime mihi un
deris dicere. neq; hic opus e diutius immorari. adid qd uo
lum satis e. Nam et magna equalitate hic seruari uto
pinor uides. et tam non da excomi parte pfecta. D.
Omnino uideo. et que illa figura sit. que habeat summa
equalitate. nosse uehemenr expeto. M Qua conses. nisi
ca cuius extremitas sibi concors e undiq. nullo angulo
equalitate perturbante. et acuus medio ad omis extre
mita, tes pares. pares lineę eductos sunt. D
Iam opinor intelligo. Nam illam figura que una
linea uncu clu ducta terminatur. mihi uideris de
scribere. M Recte intelligis. Hunc itaq; illud con
sidera. cu superior ratio docuerit lineam in sola longitu

dine intelligi. nec quoquam latitudinis usurpare. & ideo plon
gum quadrantur diuidi non posse. utrum ubi uideat figura
que lib & sine latitudine inueniri. D Nullo modo. M Quid
ipsa latitudo. potest no longitudinem non habere. quam
uis latitudo sola sit. quem admodum superius longitudinem
sine latitudine intelleximus. an non potest. D Uideo non pos
se. M Uidos ergo etiam illud nisi fallor. quod latitudo ab omni
parte diuidi queat. linea uero plongum non queat. D Mani
festum est. M Quid ergo putas plures habendum. illud quod di
uidi potest. an id quod non potest. D Profecto id quod non potest
M Proponis igitur lineam latitudini. Nam si quod diuidi non
potest. p̄ponendum est. preponam necesse est etiam id quod
minus diuidi potest. Latitudo autem ex omni parte diuiditur.
Longitudo uero. non nisi ex diuerso. Nam plongum diuisionem
non admittit. Est ergo latitudine prestantior. an aliter
existimas. D Ita prorsus ratio cogit fateri. M Iamque
ram si placet. utrum sit aliquid iusta ratione. quod omnino ni
queat diuidi. Erit enim hoc multo etiam. quam illa linea
melius. Nam lineam cernis ex diuerso innumerabiliter
secari posse. Itaque ubi ipsi hoc inuenundum duxero. D

Ego illud puto non posse diuidi. qd medii in figura ponebam.
unde in extrema lineę ducuntur. Nā si diuiditur. longitu
dine aut etiam latitudine carere non potest. Sed si longitu
dinem solā habet. non iā unde ducuntur lineę. sed ipsa li
nea est. Sicuti etiā latū est. aliud desiderat medii. aquo in
extrema latitudinis lineę ducantur. Utrumq; aūt hac ra
tione respuit. Idcirco igitur. qd diuidi nequeat. Al. Recte
dicis. Sed nōn ne ubi tale aliquid uidetur. etiā illud unde
linea ducitur. et si figura nondum sit cuius medii intelliga
mus. Illud etiā dico lineę principii. aquo incipit longitudo.
qd uolo sine ulla longitudine intelligas. Nā si longitudi
nē intelligis. nequaquā ipsi eo intelligis. unde ipsa incipit
longitudo. D. Tale est omnino. Al. Hoc ergo qd iā te
tempio
udeo intelligere. poterimus simili est omnium quę demonst
rata sunt. Siqui dem hoc est. qd nullā diuisionē patiat.
Punctū uocatur. cui medii nullę figurę. Si autē princi
pium lineę est. ut lineis. aut etiā finis. ut eāi omnino aliqd
notat qd sine partib; intelligendū sit. nec tamen obtine
Aliquando signo quando caput est linei lineis
at figurę medii. signū dicitur. Est ergo signū. no
ta sine partib; Est autē punctū. nota medii figurę re
non

latitu. ut omne punctum. etiam signum sit. Nam aut omne signum
punctum videatur. Volo enim dehis nominib; inter nos con
venire. ut min indisputando circumloquamur. quanquam
plerique puncta appellent. nonqd omnis figure medium. sed qd
solus circuli ut pile tenet. tam et si min noti devocabulis
laborandum est. D Assentior. M Videsne certe etiam quantum
valeat. Nam ab ipso. s. ipso puncto incipit linea. ipso terminat. figuram
rectis lineis videmus nullam fieri posse. nisi ipso angulus clau
datur. Deinde quoque cumque linea secari potest. per ipsum
secatur. cum ipsum omnino nullam admittat sectionem.
Nulla linea. lineve nisi per ipsum copulat. Postremo. cum cete
ris planis figuris. Nam de latitudine. nihil adhuc
dixim. cum preponenda ratio demonstrauerit que circulo
claudatur. per summam equalitatem. que alia ipsius equa
litatis moderatio est. quam punctum in medio constituit.
Multa de huius potentia dici possunt. sed ad hibeo modum
et tibi ipsi ea grauida plura per mitto. D. Sane ut videa
tur. s. pmoto. mihi. Nam me requirere pigebit. siquid fuerit obs
curius. Cerno autem medio erit. ut pro magna eo
huius signi potentia. M Nunc ergo illud adhibende

eū & quid sit signū. & quid sit longitudo. & quid sit latitudo pspexeris. quid hoc tibi videatur alterius. & eius indigere. sine quo eē non possit. D Ideo qd latitudo longitudine indigeat. sine qua pr sus intelligi non potest. Rursus longitudinē cerno latitudine quidē ñ indigere ut sit. sed sine signo illo eē non posse. Illud aūt signū psemoe ipsū eē. & nullus hoc indigere manifestū est. M Itaē videris. sed diligentius considera. utrū latitudo uere undiq; secari queat an aliunde nec ipsa sectionē possit admittere. quā uis plus admittat quā linea. D Nescio. pr sus unde ñ possit. M Credo te non credardari. Nam nos ut doceā
cire, si hoc nullamodo potes. quare eā manos faciā te, si te modo. Certe cū latitudinē sic intelligis. ut ea gita nane nia de latitudine nihil usūr pos. D Sic omnino. M Accedat igitur huic latitudini altitudo. & respondeā utrū eiā aliquid accesserit quo magis undiq; secari queat. D Mire omnino admonuisti. Nunc enim video non solū desup aut ex inferiore parte. sed a lateribus quoq; admitti posse sectionē. nihil q omnu

no remansisse. unde non queat penetrare dubitio. Qua
remanserunt latitudinem exhis paruis, securi non posse
p quas surrectura est altitudo. M Quin ubi igitur sinon fal
lor. & longitudo. & latitudo. & altitudo notae. quero
utrum possint dici duo priora. ubi adest altitudo. D
Sine longitudine quidem uideo esse non posse altitudinem. sine
latitudine autem potest. M Redi ergo ad cogitationem
latitudinis. & sicut quasi iacentem animo figuraueris.
erigat in qt lib & latus. tamquam sicut uelles pretenuissi
mam rimam ubi se claudere iamque unguem educere. annondum
intelligis quid uelim. D Intelligo quid dicas. sed non
dum fortasse quid uelis. M Illud scilicet respondes
as. utrum sic erecta altitudo uideatur tibi migrasse
in altitudinem. & latitudinis iam nomen descriptionem q amisisse.
an adhuc maneat latitudo. quam ut prius est collocata. D Uidetur mihi altitudo esse facta. M Recordaris
ne obsecro. quae admodum altitudinem diffinieram. D
Recordor plane. & me sic iam respondisse puto. M
Nam etiam hoc modo quasi erecta altitudo sectionem plan
gulum deorsum uersus non admittit. quare nulla linea poss

interiora cogitari. quãuis mediũ & extrema cogitemur
Sed ĩn aut superiorẽ demonstrationẽ altitudinis quã fecisti.
ut recordarer nulla omnino ẽ altitudo. ubi nihil uisus
cogitari potest. M Redeo dicis. & sic te omnino meminis
se capiebã. Quã obrẽ. illudiã uolo respondeas. utrũ fal
so uerũ anteponas. D Iã hinc dubitare. incredibilis
dementia ẽ. M Dic ergo quaeso te. nunquidnã uera
linea ẽ quę plongũ secari potest. aut uerũ signũ qd
ullo modo secari potest. aut uera latitudo. quę cũ erecta
ẽ ut dixim̃ sectionẽ plongũ deorsũ uersus ad mittit.
D Nihil miñ. M Ergo ne igitur oculis istis corpo
reis. ut tale punctũ. ut talẽ lineam ut talem latitudinẽ
uidisti. D Omnino numquã. Non enim sunt ista cor
porea. M Atqui si corporea. corporeis oculis mira quadã
rerũ cognatione cernuntur. Oportet animũ quandem̃
illa incorporalia corporeũ corpus ue nonẽ. dimidiatum
existimas. D Age iã concedo corpus nonẽ animũ
ut quęquã corporeũ. quid ẽ tandẽ. dic mihi. M.
Vide uterum utrũ confitẽdũ sit carere illũ amẽ illa quan
titate. de qua nunc quaestio ẽ. Nã quid sit animus.

obliuīte cē miror. priore inter nos questione discussū.
Meministi enī requisisse primum unde esse. qd du
o hi modis a nobis tractatū cē memini. Una quoquasi
de regione eius que sit umē. altero utrū nā ex ter
ra ut igne. ut alio quo piā istox elemētax cē. uel ex
omnib. ut ex aliquib. hox. in qua questione ambigit
inter nos. ñ magis hoc querendū cē quā unde sit
terra. ut siquid aliud elemētax singulax. Intel
ligendū est enī quanquā dēs fecerit animū. ha
bere illum certam substantiā. que neq; terrena. neq; igne
a. neq; aerea sit. neq; humida. nisi forte arbitrandum cē dm
terre dedisse. utnihil aliud sit quā terra. & non dedis
se animo. ut nihil aliud sit quā animū. Sed quā diffi
ciliū ubi animū uis. & ideo quēris quid sit animū. fac
lore respondeo. Nā mihi uidetur cē substantia quedā
rationis particeps regendo corpori accōmodata.
Iaq; illud potius arbitrande unde ambigitur minoriū
quantitatis & quasi intra dicā locales spaciū animo nul
lū sit. Nā ipsiro qua corpus non cē. neq; enī alter
ī incorporea ulla cernere ualeret. ut superior ratio de

monstrabit. procul dubio carere spatio quo corpora me
tiuntur. et obhoc recte credi. aut cogitari non
potest. aut intelligi eius quantitas. Si autem mouere
cur tanta celi. terre. maris q. spatia memoria con
tineat. cum sit ipse nullius quantitatis. mira que da
uise. quam tamen ex his que a nobis comprasum. quan
tum ingenio tuo inest lumines animum aduertere potes.
Si enim corpus nullum est ut ratio iam ostendit. quod
longitudine. latitudine. altitudine careat. nichil
que corum nisi cum alius duobus esse in corpore potest,
Animo tamen etiam sola linea. interiore quodam oculo.
id est intelligentia uidere concessum est. Arbitror
nos concedere sicut nullum corpus non esse ut sit cor
pore melior. quo concesso non opinor dubitandum
esse. esse etiam lineam esse meliorem. Ridiculum est enim
cum tria illa non sint corpori ut corpus sit. in his
omnibus esse meliorem. qui corpore est melior. Atqui
si linea qua melior esse conuincitur animus. ideo
ceteris duobus prestat. quia minus quam illa duo
secari potest. Porro illa duo eo magis secantur

quã lineã. quo magis se in spatiũ distendunt. Lineaũ
spatiũ nisi longitudinis nullũ habẽt. quo sublato. nihil
omnino remanẽt spatii. Quapropt̃ quecquid in ea me
punctus
lius ẽ. necesse ẽ. nullo spatio sit. & omnino diuidi. se
cariq. non possit. Frustra igitur ut opinor. quantitatẽ
animi quę nullam inuenire laboramus. cũ eũ linea
concedamus ẽ meliorẽ. & si figurarũ omnium plana
rum. illa optima ẽ quę circulo effingitur. in quarano
do cuit. nihil ẽ melius puncto atq. potentius. qd nul
lo dubitante partib; carẽt. Quid mirũ si anima neq
corporea sit. neq. ulla. aut longitudine porrecta.
aut latitudine diffusa. aut altitudine solidata. &
tam tantũ ualeat in corpore ut ponescã sit regiũ
omnium membrorũ. & quasi cardo quidã in agendo
cunctarum corporaliũ motionũ. Cũ aut̃ oculi medii
que pupilla dr̃. nihil aliud sit. quã qd dã punctũ oculi.
in quo tam̃ tanta uis ẽ. ut eo diuidium cęlũ. cui usi in
effabile spatiũ ẽ. ex aliquo eminenti loco cerni. con
lustariq. posse. non abhorret. & ueteres animũ carere
omni corporea magnitudine. quę tribus illis

differen tius ē sumatur. quāuis corporū mag
nitudines quas libet imaginari queat. sed pau
cis licet ipso animo animū cernere. idest ut ipse
se animus uideat. uidet autē p intelligentiā. hunc
solionum licet uidere. nichil ēē in rebus potentius
et magnificentius his naturis. quę ut ita dicam
sine tumoribus ēē intelliguntur. Tumor enim non
absurde appellatur corporis magnitudo. quē
si magnu pendenda esset. plus nobis profecto ele
phantis aperet. Quod si quā corū cognatus hicet
elephantos ēē sapientes. sensi eum quāuis ammi
rans. sensi tamen etiā hunc homines sepe ambigere
illud quantū opinor saltē concedet plus asino
sapere apiculā. quorū comparare magnitudi
nes. plus profecto ēē q̄ asinum nū. ut q̄ etiā de oculo
dicebamus. cui non licet aquilę oculū multo q̄ nr̄t
ēē ēē breuiorē. quo tamen illa sublime ita uolans. ut
a nobis in tanta luce difficile cernatur. Latet
tē subfructice lepusculū. et subfluctibus pisces ui
dere cōptae. Quod si impsis sensibus quibus nisi

quis
t cognatus stultus
stolidū
t nūquā

corpore sentire ñ datũ ē. nihil ad rē. id ē ad um
sentiendi uale corporis magnitudo. metu
endũ ne ēque so ne animus humanus. cuius ex
cellentior. & pone solus aspectus ēp sarazo.
qua etiã se inuenire molitur nihil sit. sillũ cadẽ
ratio. id ē seipse omnium magnitudine. quo ob
tinetur locus carere conuicerit. magna quedã
michi ere de magna. sed sine ulla mole de am
mo cogitanda sint qd facilius contingat his.
qui aut bene eruditi adhec accedunt. non stu
dio inanis gloriæ. sed di uino amore ueritatis.
aut cũ iã in his. quę rendis uersantur quis e
rudiri minus ad inuestigandã ea uenerit si
patientẽ bonis sedo celes pbeant. atq. ab omñ cor
porũ consuetudine quantũ in hac uita pmitta
tur semper auertant. Fieri aũt non potest qua
dã diuinã pudentia. ut religiosis animus sep
sos & dm suũ. id ē ueritatẽ. pie. caste. ac dili
genter querentib. inuenendi facultas de
sit. Sed ab ista questione nisi quidẽ adhęremo

ne & ū recedamus si placet. & ad alia transeamus.)
Quemquid aut de illis figuris loquatur ab nobis for
tasse disputatione quolebas. ut debis quantū ad alia
valebit. si hanc disceptationē aliquid eo ad unā
ēe concedis. Nā & exercet animū hoc genus
disciplinarū. ad subtiliora cernenda. ne luce
illorū repercussus. & eā sustinere non valens ine
as dē tenebras. quas fugere cupiebat libenter
refugat. & affert argumēta nisi fallor certissi
ma quibus quod fuerit inventum. atq. ēfectū. ut
pudentem habeat dubitationem. quantū homini
talia vestigare permissum est. Minus enim
ego de his rebus dubito. quam de his. quas istis
oculis videmus. cum pictura semper bellū geren
tibus. Quid enim minus ferendū. & audiendū
est. q fateri nos ratione prestare bestiis. & eā
rem fateri esse aliquid q corporeo lumine
sentimus. q ēt iam non nullae bestiae melius
cernunt. Id aut quod ratione intuemur
nihil ōō contendere. qd si dicere rem tale ōō.
quale illud est. quod oculis videmus. nihil profecto

dicipossem indignus uideretur. D. Accipio sta
libentissime atq. assentior. sed illud me mouet cũ
corpore aequantitatis non esse animae resistat clara
sit mihi. ut omnino. quem ad modũ resistãt
his argumentis. & qd eorũ noncedã prorsus ig
norem. Primũ cur aetate ut corpus crescit. ita & an
ma uel crescat. uel crescere uideatur. Quis enim
neget pueros infantes ne bestiarũ quidẽ non nulla
rũ astutiae comparandos. quis autem dubitet illis
crescentibus etiam ipsam inesse quodammodo
crescere rationem. Deinde super spatiũ sui cor
poris anima distenditur. quomodo nullius quan
titatis est. Siquidem non distenditur. quomodo
sentit. ubiq; pungentẽ. M. Omnino ea queris
quae me quoq. sepe moueruntt. Itaq. non sum
imparatus tibi respondere: ut mihi soleo.
Verũ aut bene ratio. quae te agit iudicabit
quale cũq. id tamen sit. plus certe non possum.
nisi forte aliquid melius cum disputamus
in mente diuinitus euenerit. Sed agamus
si placet more nostro. ut duce ratione tuubi

respondeas ipse. ac prius queramus utrũ crescer
tis. cum corpore animi certũ argumẽtũ sit qd ęta
tis accessu aptior humanę consuetudini homo.
& inca magis magisq. peritus est. D. Age ut pla
ceat. nam & ego id ge mis docendi. ac discendi maxi
mę pbo. Nescio quo enim modo. cũ id qd nescis
que rebã, ipse respondeo. sit ipsa inuentio. non
modo re. sed ammuratione etiam dulcior. M.
Dic ergo utrũ tibi maius. & melius. duo quedã.
an unũ. atq idẽ ee videatur duobus nominibus
appellatũ. D. Scio aliud esse qd maius aliud.
qd melius dicimus. M. Quid horũ duorũ ee.
cuius esse putes quantitatem. D. Id videlicet.
quod maius dicimus. M. Quid cũ duarum
figurarũ rotundã quadratã meliorẽ ee con
fitemur. quantitas ne id fiat. an aliquid aliud.
D. Nullo modo quantitas sed illa de qua super
ius egimus equalitas huius excellentiae causa
est. M. Nunc ergo illud attendẽ utrũ tibi iu
deatur utrius equalitas quę dã esse utrae

ratione undique consentiemus. Nam si aliud ab alio inu
ta discrepat. magis nefaller offendimur. quam si aliqua
pars circuli maiore. minoreue uiter uillo. qaliqpar
tes distet a puncto. aut aliter existimas. Omnino
assentior. & hanc que abste descripta esse probo
esse uirtute. Nam & ratio non dicenda est. aut
existimanda. nisi uera. & cum sua ratione omnia
congruit ueritati. is est profecto ut solus. ut
certe maxime. qui bene uiuit atq. honeste.
& qui ita se affectus solus habere uirtute.
& ea uiuere iudicandus est. Cn. Probe dicis.
Sed certe etiam illud uides ut opinor simili
ore uirtutem esse circulum figurarum planarum
alia qualibet. Hinc enim qd apud oratu
um magnus laudib. solemus extollere
illum uersum quo aut. cum de sapiente agere.
Forma & in se ipso totus teres. atq. rotundus.
Et recte. nam neq. manum nobis quequam inue
nis. qd magis sibi ex omni parte consentiat.
quir tute. neq. in planus figuris qui circu

lum. Quam obrē sicut eulus non magnitudine
spatii. sed quadā conformatione ceteris prestat.
quanto magis debuit tuae existimandū. qd non
maioris loci occupatione. sed diuina quadā con
gruenta ratione atq. concordia. ceteris affec
tiones animi superat. Cū autem puer proficit
laudabiliter ad q̄rem magis. quā ad uirtutē
proficere dr. Antibi non uidetur. D. Mani
festū. Nonigitur debet tibi uideri animus
sicut corpus crescendo cū ętate proficere. Pro
ficiendo enim. aduirtutē pueri quamfate
mur. ~~et~~ tulla spatii magnitudine. sed mag
nam constantię. pulchrā ēē. atq. perfectam.
Si aliud ē maius aliud melius ut iam dixi.
quicquid anima cum aetate proficit compos
q. rationis fit. non mihi uidetur fieri ma
ior. sed melior. quod si mībrorū id facere magnitudo. eo quisq. prudentior ēēt. quo longi
or. aut ualidior. qd se alit habere non opi
nor negabis. D. Quis istud negauerit.

sed tamen cum proficere animam p̃ etatem etiam tu con
cedas. miror quisquam ut omnis quantitatis ex
pers. etiam si non membrorum spatio. aut certe
temporis adiuuetur. M. Desine mirari. piam
hanc tibi simulationem respondeo. Vtenim
membrorum magnitudo ideo nihil affert
argumenti. cur animam adiuuet quid multi
exiliores breuioribus q. imbris prudentiores inueniuntur: Quibus dam magnamo
le corporis preditis. ita quin iuuiores nonnullos. seniorib; magis industrios. atq. strenuos uidemus. non uideo cur putandasit
spatia temporis in aetatibus incrementa
ut corporibus sic animis dare. eum ipsa corpora quibus per tempus crescere. atq.
ampliora spatia tenere concessum est. sepe
fuit annos iura breuiora. non modo senilia
que magnitudine temporis contrahunt.
atq. minuuntur. sed etiam puerorum. quos
animaduertimus his breuiores esse cor

pore quibus sunt & ate maiores. Sugitur por
recta in plurimum tempora ne ipsis quidē cor
poribus magnitudinis afferunt causā. sed omis
illa semimus usē & quorundā naturē nume
rorum. sāne occultorum. & difficilium ad dig
noscendū. quantominus arbitrandum est longo
tempore longiorem animam fieri quia cam
u demus usu rerum. atq. assiduitate multa
didicisse. Quod sive illud mouet. quod solemus
eam grece machrothymiam uocant longam
mutatem interpretari. ad uadu er re lice
a corpore ad animum multa uerba transferri.
sicut ab animo ad corpus. Iam si montem imp
bum. & uastissimam tellurē dixerimus argilus
que uerba cernus ab animo ad corpora esse trans
lata. quid mirū si mutua uce longanimitatē
dicimus. cum longa nusi corporea esse non possunt.
substantialia
Cauere que inter uirtutes appellatur animi
magnitudo. ad nullum spatium. sed ad quan
dam. id est ad potestatem. potentiamq. ani
mi relata recte intelligitur. uirtus eo plu
ris

estimanda. quo plura cōtempnit. Sed de hac.
post loquemur. eumque remus quanta sit am
masi cur queri assolet quantus fuerit. her
cules factorum excellentia non molem ūbro
rū. Iraenum supra distribuimus. Oportet
autem punctere recordari. qd de punctoiū
satisfecimus. Iam id potentissimū esse maxi
me q. in figuris dominari ratio docebat.
Potentia uero atq. dominatus. non ne ostentat
quandam magnitudinē. & impune tamen
nullum spatium repperiebamus. Ingtur
magnū. uel ingentem animum. eum audi
mus. aut dicimus. quantum loci occupet. sed
quantum possit cogitandum est. Quam obrē
suam primum argumentum tuum. quod
uiperaetatem eum corpore animus crescere
uidebatur. satis discussum est. transea
mus ad aliud. D. Nescio utrum omnia
quē me non frustra mouere assolet
persecuti fuerimus & fieri potest. Vre
cordationem meam aliqua fugiant. ue

rum tamen qd nunc in mentem uenit uideam
qualosit. qd puer infans non loquitur. atq. id
crescendo assequitur. M. Facile e hoc. pu
credo uideri tibi alingua que q. loquuntur
homines. inter quos natus. educatus q. sit.
D. Memoriam ignorat. M. Constitue ergo que
pia ibi natum. atq. alte. ubi homines pi loque
rentur. sed nutibus mbrorum q. motu cogita
tiones suas sibi maxime exprimere ac signare
Nonne censes eum talia de facturum neq. lo
turum quilo quentem neminem audierit. D.
Nolo me hoc interroges. qd fieri
non potest. quenum tales homines
inter quos quenquam natum cogitare possim.
M. Iam tu non uidisti mediolanum adolescen
tem honestissimi corporis. ac elegantissime
corporis urbanitatis. mutum tamen. ita atq.
surdum. ut neq. alios nisi motu corporis in
telligere. neq. ipse aliter quemquam ac signi
ficare. hic est enim prudentissimus.

Nam ego nouu rusticum quendam loquentem. de loquente uxore. filios omnes mares atq. feminas. quatuor fore. aut eo amplius. Ecce unum satis nunc commemini muros. surdosq. genuisse. Nam ex eo qd loqui non poterant muti. ex eo autem qd nulla signa nisi oculis colligebant. etiam surdi intelligebantur. D. Illum uero ego bene noui. & de istis nescio quibus credo tibi. sed quos sunt ista. Cn. Quia dixisti nonne posse cogitare inter tales homines nasci quempiam. D. Ecce nunc aliud dico. Etiamsi tos nisi fallor inter eos quilo

querentur natos esse concedis. AA. Non

equidem negauerim. sed cum iam inter nos constet. non nullos tales homines posse quos cogites si ex hoc genere mas. & femina iungerentur. atq. in aliqua quocumq. casu delati solitudinem. ubi tamen uuere ualerent gignerent filium. non sur dum. quem admodum esset cum parentibus iste loquutus.

D. Quem admodum censes. nisi ut parentes

ei dabant. ita gestus ig na redditurum. sed tamen puer parvus nec hoc quidem possit. quare illa ratio mea mane integra. Quidem nec refert utrum loqu. an gestum facere crescendo adsequatur eum ad animam utrum q. pertineat quam fateri nolumus crescere. M. Iam mihi videris etiam cum in fune quisque ambulat ampliorem credere hunc habere animam quos qui id facere neque vult. D. Hoc aliud est. Quis enim hoc non videat ee artis. M. Cur obsecro artis: an qua didicit. D. Ita vero. M. Quare tibi ergo etiam si aliud quisq. discat non artis videtur. D. Plane quecque discitur. artis ee non nego. M. Ergo ille didicit apparentibus gestum facere. D. Didicit sane. M. Oportet igitur et hoc non animae crescendo amplioris. sed imitatoriae cuiusdam artis esse credas. D. Non possum hoc concedere. M. Ergo non omne qd discitur artis est qd nee ecessoras.

D. Ars omnino. M. Non ergo ille dicit ges
tum. quod iromsimus de de ras. D. Dicit. sed
hoc non est artis. M. Atqui tu paulo ante dixisti
artis esse qd discitur. D. Ag iam concedo. &
loqui. & gestum facere. eo qd ea didicimus ar
tis esse. Tamen alia sunt artes. quas dum in
alios intendimus discimus. alia quae ama
gistris nobis inseruntur. M. Quas tandem
istarum putas animam [illegible] ex eo quod am
plior fiat adipisci. an omnes. D. Non om
nes puto. sed illas superiores. M. Non
ne tibi ex hoc genere videtur in fune am
bulare. Nam & hoc videndo ut arbitror
quid faciunt assequitur. D. Ita credo. Sed
tamen non omnes quibus [illegible] spectaculi.
& magno studio intuentur assequi possunt.
sed quibusdam rei magistros parantur. M.
Bene sane dicis. Nam hoc tibi etiam de locuti
one responderim. Multi enim graeci. & a
liud genus linguae crebrius nos loquentes

audiunt q̃ sunt ambidā spectant · q̃ ut linguam
mam̃ discant quē admodū nos cū ipsoꝝ nosse uo
lumus · sepe magistri tradunt · quę cū ita sint mu
ros cur animę incrementis tribuere uelis · qd loquunt
homines · qd aut in sunt ambulant nolis · D · Nescio
quomodo ista cōfundis · tū quē ut lingua mam̃ dis
cat magistro tradit · nouit alia quanda sua · qui
qd ēia numa creuerit puto diducisse · Cū aut
discit aliena · tū plou animę · s; arti tribuo · M ·
Quid si ille q̃ int̃ muros nat · atq; alt · ē · sero · ac ui
uuiens in alios homines incidens loqui incipiat ·
cū alia lingua nulla nosset · eo tēpe putares ani
mā ēi creuisse · quo loq̃ didicerat · D · Numq; istū aut si id
si dicere · ac · ia · cedo rationi · nec puto amplius
animę argumētū ve qd loqm̃ · ne ut alias omis ar
tes cogar fateri · crescendo animā ēsecutam · qd si
dixero illud sequē absurdū decrescere animā ·
cū quda; obluisce · M · Bene intelligis · uerū
ut audias · recte dr anima discendo qsi crescere
qsi retra minui dediscendo · s; translato uerbo

ut superius ostendimus tantum illud cauendum est. ne qsi
spacium loci mai occupare uideat. dum dr crescere. S;
maiores quandam ut pertinor. q impertinor habere ad
agendum. magnitudine magni tam refert. qua hasint illa ipsaq;
dscit. quib; quodam modo uideantur angeri. Nam ut in
corpore tria sunt genera incrementorum unum necessarium. q
naturat cuenuma implet in mbris. alterum sup
fluum. q a certis mbris integra ualitudine uigendo a
hqid discrepat. p qd intrdum euenit. ut senis digitis
nascantur homines. ipseraq; alia. q pter consuetudinem
numas monstruosa numerant. Tertium noxium. qd ea
accidit. tumor uocatur. Nam ea sic mbra crescere dnt.
C tre iura. locum occupant amplioren. s; et pugnata
bona ualitudine. ita in animo. qdam qsi natura
lia incrementa s. cum honestis. et ad bonum beatq;
iuuendum acco modatis disciplinis augeri dr. Cum
u ea discum q mirabiliora. q utiliora st. quaq
in nullis reb; pleruq; opportuna. supuacanea tam
de illo sdo genere numeranda s. Nt sqdam nbi
con. ut uarro auctor. et ita populam delectant

ut res fuerit. Idō animū nrm. illo artificio augen
dū putare debemus. qp nec maiores q humanis den
tes habere uellemus: si audissem aquo piā qd uales
habuerit morsu hostē nutatū. Nonnū illud genē. ut morsu
artū. q anim ualitudo sauciat. dīa iodore. ysopo hostē nec per
re mure diuidicare pulmēta. qd lacu piscis cap cap
ī sit. t q̄ tunc unū sit nosse dicere. qd est
miseranda peritia. ihsaruh; cū qsi creuisse anima
uidet q negligenta mīte deflauit insens. nihil ali
ud q. tumuisse t terā ērabuisse uidicanda. D.
Accipio dta. assentior. nec tamen nihil angor eo
qd imperita omniū rerū. ibruta ē anima. q
in puero recens nato quantū licet inspicim. Cur
it nullā artē secū attulit sisine incremēto. si ignā
na ē. M. Magnā omnino magnā. a qua nescio
utrū quicq maius sit questionē mouet. Inq tantum
nrę sibimā opinones ad uersanda. ut ē anima nul
lā. m ēna. omēs artes secū attulisse uidet. uocalud
quicq ēt id qd dē discere. q reminisci. ut recordari. S;
uide ne hui tūpotus ñ sit. utrū ista ita se habeant q̄rere

Nunc hanc agm ut appareat · si potest ñ ita sedm loci spacia
parua magnaue nominari · Cenuratur autem et siullae
oportune seruabim · cu illud qd quartu posuisti · cur eo
pou fuerit data · quantu fase tractare coperiu
Quod si adei tale quantitate anime · sepne · annis sep
fuerit · futuraue sit · aut qd nunc perita ne imperi
ta e · cu longu tep · ne corporib; qdem afferre mag
nitudinis causa supius p hauriu · uperua nouissimi
sit posse nulla adee crescenti; ac sepe se nesciente;
opportuna ee · multaq; alia dicta sint satis ut opina
ad demonstrandu ri cu magnitudine corpous q eas
affert uera anima fieri aplior · Quare uideam
si placet · illud argumtu nu quale sit · qd p totu
spacu corpous tactus sentit ab anima q spatu
nullus ee uolum · D · Sinere ia ad illud transiri
in deuirib; corpous dicendu aliqd arbitrarer · Qd e li
H qd aucuora p etate corpous uires p bent anime
aplores · si cu his aplior n sit anima · Qua qua H
uirt anime · uires aut corpous putari soleant ·
nuq tam ab anima eas ab indica sepa uiri cu uideam

mexanimis corporib; nullas ēe. Fac corpus quidē
uirib; sicut sensibus in animā. ñ negandū ē. Tam
quando istasunt uiuentis offitia quis hęc dubitauerit
ad animā potius pertinere. Cumque maiores uires
in pueris grandiscant. quām in senib; ēe uideamus.
ac deinde adolescentes iuuenesq; in dies uirib; prestare.
donec rursus corpore senescente minuantur. Nil euē
quantū m̄ uideri crescentis cū corpore. ac dein
senescentis animę indiuiduū ē. M. Nusq; quaq;
absurdū ē qd dicis. Sed ego uires non magis mā
plitudine corporis. oratusq; incrementis. quā
in exercitatione discendo quadā. & conformatione membrorum ut nodosa membra habeat
ēe solebo putare. id adeo utrubi pbē quero
abste. utrū alīū. alio pertinentū ābulare. ac mun̄
de fūgari maior uirū ēe arbitreris. D. Trasentio.
M. Cur ergo puer multo āplū ranoris ē si arbā
sine defectu cū aucupandi studio mābulando
exercetur. quā adolescens cū me ad alia studia
quib; sedere magis cogebar ēt uisus sē si accedente
ętate. & phanc animę crescente uires ampliores

tribuendę s. deinde in ipsis luctatorum corporibus palestri
tę n mole ac magnitudine s. nodos quos olim lacer
tos. et descriptos thoros. figurasq; omnes corporis sibi
ę gruentes pulchrissime inspicient. et hinc potius argu
mentum uirtutis colligunt. quam omnia parum ualent
ad uisus artis et exercitationis accedat. Sepe etiam
usu e ingenuis corporis uires. ab exiguis brachiis. q;
superari. ut in mouendis. et inferendis ponderibus. et in
ipso etiam luctamine. Ita olimpionice quilibet
lassari circuis minuere. q circuitum foranum aliquem
micatorum. q uno illius digito e deiciposse. cum tog
nitum e. Quare sicut ipsas uires. non pequeomis
si. alias ad aliud apticiores magnas uocant. et corpo
rum liniamenta magis et figure q magnitudines ualent
plurimum. Et si exercitationes tantum afferunt. ut ce
lebrime creditum sit hominem tollendo conduxisse
uitulum parum egisse. ut cum etiam taurum sine sen
su maioris oneris. qd paulatim addebat tollere
ac sustinere possit. Inequaq ap̄liores ytaq uires
cum corpore animam creuisse significant. Qd si ap̄lius

aliquid animalium maiora corpora · eo ipso quod maiores
habent uirium · illa causa est quod lege naturae cedunt pon
dera minora maioribus ~~minoribus~~ · ut modo cum adpetunt locum
suapte nutu ferunt · ut humida terrena corpora
in ipsius mundi medium locum quae infimum · Rursus aerea
et ignea sursum uersus · si etiam cum aliquo tormento · aut iactu ·
aut impulsu · aut repulsu coguntur non sponte ferunt · in
aliena ire coguntur · Nam si ex alto dimiseris quaeque simul
duos lapides dispares quantitatis · citius quidem maior
terre peruenit · sed si ei minor subiciatur · eosque inuenta bi
lis occupet · cedit profecto simulque insolium deducitur · ter
sidetur desuper maior · minor autem citra sursum uersus iacet ·
ubi obuiam uenerit · repercussio minoris · et retrocessio
fiat necesse est · quod ne ideo accidere putes · quod
minor citra naturam in sublimia ire cogebatur ·
Alter uero maiore impetu locum suum petebat · Facito
ut maior in supina iaculetur · et minori occurrat
in terras directo · uidebis nihilominus repulsum minorem
inaeqlium cogi · si repercusso ipso cadere in alia parte ·
utque expeditum est in ima deferatur · ter iambo numeru

naturali. s; adhuc; qsi in cãpo pugnantib; adusum
uice iacet. sibi mor in medio spacio cõplodant. quos
dubitauerit minores maiori esse cessuros intra partes
unde ipse q ille ferebant. Quos cũ ita sint et cũ
minora ut dicti e pondera maioribus cedant. mul
to tam refert quanto in sese agant impetu. Nã si
maiore impetu minor uelut uehementi aliq tormẽ
to emissi infligat maiori. et laxius iaculato tia lan
guescenti. quis abcedẽ resiliat. retardat illũ tam.
aut etiã retro agit q modo ictuũ. atq; ponderũ.
lus p̃ iacens atq; intellectus quantũ p̃sens negotium
postulat. u ido nunc uas quos dim in animalib;
uires utrũ rationi huic e gruant. Nã corpora omnia
animaliũ. quis negat sine pondere p̃dita q et pon
et mutu animos actu q inclinauerit multũ uale
magnitudine ppa. s; mutus animos admouendũ
corporis pond. nutrius qsi tormentis uirũ; nutrios aut
uigetat mobiliores q; efficit sicciores. calorq; mo
derat. e ita eos laxat. atq; infirmat humiditatis
tatq; somno qe cũ frigidũ rhumidũ dicunt medici

ꝓbant · m̄ bra languescunt · atq; ipse exp̄ gefactor
conat multo ē debilior · idōq; nihil ē fractus · ten̄
uus lethargicis · Ac quosdā frenticos q̄b; uigilij ·
Tumi us · racute febres · id est cor calidē plus numio
neruos tendunt · atq; durant manib; uirib;
quā integra ualitudine relicturi · Cumul
ta fatere manifestū ē · cū eōr corp̄ sit egritu
dine attenuatus rigidus Sicqē mutuanimē ·
Tneruorū q̄dā machinamēto · ponderē corpo
ris ē ficunt hēquē uires uocantur · ludunt aut
nutū exhibet · q̄ p̄ mors sit spectaculū · rotundē
aut tumore · s; multo magis desperatione · Nam
metu cū aliq̄ spes subē · uehementiores uires appa
rere assolent · machinamētū ē figuratioq̄ dam
corporis coaptat · ēperatio modificat ualitudi
nis · ē firmat exercitationis industria ponclus
dat moles m̄bror quā erad · Tnutrimēta ē pa
rant · instaurant aut sola nutrimēta · hisomib;
q̄ equalē p̄ualet mirandē uirib; · tanto ē
alius alio in ualidior · q̄to plus eū ista deficiunt ·

Ita; sepe impetuosi nutu meliore machinamento aliquis
quis paruum pondus corporis egerit. aliud maiore mole
pondus uincat; Rursus; nunquid tanta molesce. uera
simbecillore nisu agat. oppimat tam paruum ad
usarum multo uehementius innitente. Cum uero pondus
corporis. nec moderatio ipsius boni. si; nutu ipse. idem am
in cedat. ut omnimodo inualidiore. si; tam timidior
ab audaciore superet. nescio utrum uirib; attribu
endum sit. an quis dicat habere quasdam suas uires
animam quib; ei maior audacia. ut fiducia pari
at. Quae cum alteri assunt. deest alteri. Tunc in
telligere quanam animus corpori suo etiam intro qdp
corp agere ante collat. Quam obrem cum infanti
puero solus ad trahendum aliquid. et repellendum
nutus sit integer. nerui autem eppi recentes. minq;
perfecta et formatione inhabiles. et eppi humore
quilibet gaudeat marcidi. eppi nullam exer
citatione quem languidi. Longum adeo sit quoqum
ut ne ab alio qdem impactum graue urgeat. opor
tunusq; sit ad accipiendam q. ad inferendam molestiam.

q uis ē q cū hęc omnia q̄ des ēmulisse annos uiderit.
uiresq; p eos datas cognouerit. creuisse animā
q̄ his in dies āplioribus; utat̄ recte ac prudenter eas
timet. Potest iste sia aliq̄ uuene. quē ara
mine uēposito ēi conspiciat. paruos ac leues
calamos. laxo artu quantū potest iacula
tos uiderit ēi longe ire mox q; recidere ac
p paululū sagittas iā ferro graues pennulis
uegetatas. neruo intentissimo emissas. celum
remotissimū petere fidesq; facta fuerit par
conatu hominis utrūq; & ēt factū creuisse illū
tantillo tēpe. atq; auctū uirib; arbitrari. q
quid dici potest puersius. De inde sia anima
crescat. unde q̄ sit insitū incrementa eius de
uirib; corporis credere. de copia doctrinarū
ēi credere. cū illis solū accōmodet nutū. hoc
sola possideat. At sic crescere animā putan.
cūdēt uirib; minui putanda ē cū demit.
demit insenecta. deinde in labore studioq
atq; his tēporib; doctrine aggerari. atq; ex

tru solere neq; ullo modo eodem tempore simulau
geri quicq et minui potest. Nullum enim crescentis
animi argumentum esse uires in maiore etate maiores.
Multa alia dici possunt. Sed si tibi iam satisfactum esse mo
dum adibeo ut ad alia transeam. D. Mihi iam satis
persuasum est maiores uires tui ex eo esse quod anima
creuerit. Nam alio ut omittam quod abs te subtilius
dicta sunt insana uiro corporis anima crescere
cum ipsum corpus minuatur. ne ipse quidem frenetice di
xerit. causas uires multo amplioresque quam sine ce
lerione memoriae. Unde mihi maxime uideor
mirari esse omne quod miramur. cum primum uires in quo
piam reperiuntur. Quare oro aggredere iam illud.
cui totus intendo. cur anima suam tam parum
magnitudinem habere quam corpus esse. cur ubique
illa sentire cum tangitur. AL. Age uero aggredi
amici quod uis sed multo tempus attentiore opus est.
quam fortasse existimas esse debere. Quare
facito utique maxime assis. ac respondeas
mihi. quinam ubi uideatur esse iste sensus

q̃ anima ꝑ corp̃ uere. tra ipse in nomine ꝓpio sens̃
dr. D. Sensus ee quinq; audire solea. uidendi
audiendi. olfaciendi. gustandi. atq; tangendi
plus quid respondeam nescio. M. Laratio ista
uetustissima e. ⁊ fere in conuiuiis celebrata.
Q. Velle autem diffinire in abstracto qd sit ipse sens̃. ut eadem
diffinitione omnia illa includerem. neq; aliud
quicq qd sens̃ di cet in ea intellegerem. si; si id
n̄ potes. nihil urgeo. Illud tn qd facile cerne potes
mea diffinitione. refellere ⁊ probare. D. Si modo
ab si oratisse n̄ decero. quam n̄ ualeo. Nemo n̄ ab si sep̃ e facile. M. Adende q̃. ita sensu puro ee. di placere anim
ma qd pare corp̃. D. Placet mihi hec diffinitio. M.
Adesto q̃ huic ratiq nec. ac mere illa dn̄ ame pau
lisp refellu. D. Turbor sane sim adiuuerit.
sin minime ita ni displicat. Nil frustra ab iu
sa e refellenda. M. Noli nimis of auctoritate
pendere. p̃sertim mea q̃ nulla e. ita qd aut
oratus. Sapere aude ne di ratio. subiuger p̃
usq metus. D. Ego pr̃s nihil metuo q̃q res

modo pcesserint. Nõ enim errare me sines. sed iam
incipe sicut habes. ne differendo pontus. quam
ad ũ sancto defangis. M. Dic g. quid patiat̃ cor
omuno p̃ tuũ. cũ me vides. D. Patiũ g̃ aliquid. Nã oculi
mei. patiũt̃ n̄ fallor corporis mei s̄. Quasi nihil
patiẽrent̃. q̃ te videre. M. At nõ es satis. ut persuade
as tuos oculos aliquid pati. n̄ etiã quid patiat̃ ostendi
deris. D. Quid tandem n̄ ipsũ usũ. nã videre.
Si enim me rogares quid pateret̃ aegrotans. egritudinẽ
responderem. Quid cupiens cupiditatem.
aut metuens metũ. aut gaudens gaudiũ. Cur
g̃ rogatus quid videns patiat̃. n̄ recte usũ ipsũ
respondeam. M. Sed enim gaudens gaudiũ sentit
an negat̃. D. Immo assentior. M. Si de cetis p̃
bationib; dicerem. D. Sic habeo. M. Quinque
sunt oculi sentiunt. Si videre. D. Nullom istue
dederim. Qis enim dolorẽ videat. quem tam sepe
oculi sentiunt. M. Apparet te de oculis agere.
bene vigilas. Itaq; vide utrum ut gaudens gaudendo
deo gaudiũ sentit. ita etiã videns videndo
sentiat usum

D. Aliter potest. M. Quicquid autem videns video
do somnio. id etiam videat necesse esse. D. Non esse ne
cesse. Quid si eum amorem videndo sentiat. nun
quam amorem videt. M. Cautissime ac sagacissime
gaudeo quod difficile decepteris. Sed ne adtende
quin esset inter nos. non omne quod oculis sentiunt. neq;
omne quod videndo sentire videri. puta sine his sal
tem verum esse omne quod videri sentiri. D. Si sane
non cessero. quomodo sensus poterit vocari quod videm.
Quid omne quod sentiam nisi quam. D. Ita est
M. Igitur si omne quod videm sentiam. et omne quod sen
tiam patiam patiam omne quod videm. D. Nihil
resisto. M. Pateris ergo me acuisse te ego cum
muce nos videm. D. Sic existimo. tacitis me
ratio instanter cogit. M. Accipe certa. Nam
credo absurdissimum esse videri ubi.
siquis affirmet ibi esse panem aliquod corpus ubi non est ipse
suum corpus quod patteris. D. Videri absurdum. ita esse
opinor ut dicis. M. Quid illud nisi manifestum
est alio loco esse meum corpus. alio tuum. D. Manifestum.

ē. M. Sentiunt autē corp̄ mm oculitu. Crsi
sentiunt. utrq; patiunt; Nec possunt ubi pati
ubi id qd patiunt nī ē. Nec tam ibi ill. ubi
corp̄ mm ē. Ubi g̃ patiunt. ubi nō sunt. D.
assumpsi
Ego quidē illa omia ē cessi. q̄ nō ēcedere ab
surdū iudebā. Sed hi ultimū. qd & his ē secū
ē tiā absurdius. ut illoq; potius aliqd te mere
me dedisse. quā hi uerū ēē ē senia. Nā oculos
meos ibi sentire ubi nō sunt ne in somnis. qd dice
re audere. M. Unde g̃ ubi dormiens. Qui
quando cessabit
ubi
eū tunde eliberet in cauiuis. sicut paulo an
te iugulares. D. Cū uero id ipsū mecū sedulo
pticero ac reuoluo; Nihil tam sans eluceo. qd
me dedisse pentiat. nī forte illud. qd oculi
mei sentiunt eū iudem. Cisus nāq; ipse forsi
tan sentit. immo tia ē. Si eū se foris pouigat
ut oculos emicat longius q̄ q̄ usum potest
lustrare qd cernim. Unde fit ut ibi ponis iu
dicat. ubi ē id qd iudet. nī unde erupit. ut
M iudicat. Nō g̃ tu iudes eū me iudes. D. Quis

hoc insanus dixerit omnino ego uideo. Sed
emisso poculos uisu uideo. M. At si tu uides.
tu sentis. Si tu sentis tu pateris. Nec potes
ibi pati aliquid. ubi non es. Ibi autem me uides.
ubi ego sum. Ibi igitur pateris ubi ego sum. At
ubi ego sum tu ibi non es. Quo pacto uideas
dicere uideri me abste; prsus ignoro. D.
Visa uiquam porrecto mei loci inquo es. ui
deo te ubi es. At me noli ibi esse confitere.
Sed quadmodum si uirgam tangere. ego te
utique tangere id que sentire, neque ibi tamen
ego esem. ubi te tangere. Iam quid dico me
uisu uidere. quis ego ibi non sum. nisi ex eo
cogor fateri nisi me esse quidem. M. Nihil
ergo temere excessisti. Nam oculi tui hoc
modo defendi possunt. quorum esse quasi uir
ga uisus ut dicis. Neque illa est absurda cele
sio. quod oculi tui ibi uident ubi non sunt. An
ubi alii uidere. D. Ita sane est. ut dicis.
Nam et illud nunc animaduerti. quod si ibi

uderent oculi ubi sunt, etiā seipsos uderent.
M. Rectius diceres ñ etiā seipsos. sed tantū
modo seipsos uderent. Nā ubi sunt id ē quē
locū tenent. soli tenent. Nec nasus ibi ē ubi
illi. nec quicquā illis uicinū ē. Alioquin tu
ibi etiā eēs ubiegosū. qē uera inuicē sum.
Quē cū ita sint. si tantū ibi uderent oculi
ubi sunt. nil amplius quā seipsos uderent.
Cū aut se ñ uident. ñ modo cogimur ē sentire
posse illos uidere ubi ñ sunt. sed etiā omino
ñ posse. nisi ubi ñ s. D. Nihil ÷ qd hinc me
dubitare faciat. M. Ergo ñ dubitas ibi eos
pati ubi ñ s. Nā ubi uident. ibi sentiunt.
Ipsū enī uidere. sentire ē. Sentire aut. pa
ti. Quare ubi sentiunt. ibi patiuntur.
Alibi aut uident. quā ubi sunt. Ibi igitur
patiunt. ubi ñ s. D. Mirū ē. quā uera
ista existimo. M. Recte fortasse existi
mas. Sed responde obsecro. utrū omē qd
puisū uideamus cognouim. D. Ita credo.

M. Credis ergo omne quod uidendo cognoscimus. quasi nos cognoscere. D. & hoc credo. M.
Cur ergo plerique fumii solii uidendo igne subesse cognoscimus que ni uidemus. D.
Verum dicis. et iam ni puto nos uidere. quecquid quasi cognoscimus. Possumus enim ut docuisti
aliud uidendo aliud cognoscere. quod usus
ni attigerit. M. Quid illud quod quasi sentimus. possumusne ni uidere. D. Nullo
modo. M. Aliud est sentire. aliud cog
noscere. D. Omino aliud. Nam sentimus
fumii que uidem. & ex eo igne que non
uidem subesse cognoscimus. M. Bene intel
legis. Sed uidescerte cum hi accidit. cor
pus nrm id est oculos nihil patiatur igne. sed
ex fumo que solii uident. Ergo uide
re. sentire. & sentire. pati est iam sup
esensimus. D. Teneo & assentior. M.
Cum igitur passione corporis ni lata aliquid a
anima. ni etiamo sensus uocat unus de

quinque memoratis. sed cū ipsa passio non
latet. Nāq; ignis ille nonuisus. nec au
dit. nec olfactus. nec gustus. nec tact. anob.
ñ tam latet anima mea fuso uso. & cū hi ñ la
tere ñ uocet sensus. qr & igne corpus nihil
÷ passū. uocat tam cognitio p sensū. qr & e
passione corporis quamuis alia. id ÷ & alte
rius rei uisione cuectatū ē atq. cōptum.
D. Intellego. et optime istud uideo cōgruere
ac fauere illi diffinitioni tuę. quā ut meā
mihi defendendā dedisti. Nā ita memini
tē abste sensū. cū anima ñ latet qd patit
corpus. Itaq; illud qd fum uidet. sensū
uocamus. Passi sunt enim eū oculi uidendo,
qui sunt partes corporis. & corpora. Igne
autē & q̄ nihil ÷ corpus passū. quamuis cog
nitus fuerit sensus ñ uocamus. M. Me
moriā qdē tuā pbo. et sequacē intelle
gentiā. Verū monitio illa diffinitionis
labasset. D. Cur quesō. M. Quia non

diffinitū

negas ut opinor. ñ nihil patiar corpus eū crescimus ut senescimus. neq; id nos ullo sensu sentire manifestū ē. nec id tamē animā latere.
Ñ igit ea latere quidā qd patiāt corpus. nec tamē sensus iste appellari potest. Videndo enim maiora ea. quę aliqdo minora uideram. et uidendo senes eos quos iuuenes ac pueros fuisse constat. conuertam aliq tale mutationē corpora nra etiā nō dū loquimur pati. neq; in eo fallimur ut opinor. ꝓtā peritus ē ut me falli dicā qd uideo. q qd intellego capillos meos nē crescere. corpusq; p momēta mutari. Qd si mutatio ista passio corporis ē. qd nemo negat nec nē sentit ab ob. nec tamē anima latet. q nos ñ latet. patiāt ut dicā corpus. qd ñ latetur anima. nec sensus ē tamē. Quare illa diffinitio quę nihil qd sensus ñ cōt debeat includere. cū li inclusa. certe uiciosa est. D. Nihil mihi restare uideo.

quit te peta ut aut diffinias aliq̃. aut hanc re
cures si potes. Nam ista ratione quehemenꝫ
pbo. uitiosa ee negare ñ possu. M. Facile est
ista corrigere. qd uolo tu audeas. faciesq̃
ñ crede. si bene intellexisti ubi peccet.
D. Nu alibi. qua ubi aliena cõprehendit. M. Quo
tande modo. D. Quia qd senescit corpus quis
in iuuene. ñ potest negari pati aliqd. idq; cũ
sciam ñ latere animã qddã qd patit corpus.
neq; tamen ullo sensu percipi potest. Nam nec uideo
me modo senescere. neq; id auditu. aut olfac
tu. aut gustu. aut tactu sentio. M. Vnde
ergo istuc nosti. D. Ratione id colligo. M.
Quib; argumentis ratio tua nititur. D. Qd alios
uideo senes. qui ego nec sui iuuenes erant.
M. Nunc sensus e quo eos uides. unus de quinq;
D. Quis negat. Sed ex eo qd illos uideo. meqq
cũ id ñ uidam certo senescere. M. Quo
uerbo. q̃ illi distinctioni q̃ pficiat. adden
du putas. cũ sensus ñ sit nisi ñ latetat anima

corporis passio · necrannita
ut ea paliā passione passionē · aut p
aliud qd libet intellegat · D · Dic queso istuo
pauloplanius · M · Gerā tibi morē · et mul
to libentius retardanti q festinanti · Sed
facetus assis · Valebit enī hoc ad plura qd
dicā · diffinitio nihil minus nihil amplius
continet · q id qd susceptū ē explicandum.
Alī omno utriosāē · Verū aut huiusmodi
utrius careat · ēuersione exploratē · qd his ex
emplis tibi fiet aptius · Sienī me rogares
qd eet homo · et eī hoc modo diffinirem.
homo ē animal mortale · ñ ē tinuo q uerū
dictū ē etiā diffinitionē pbare debere s.
si supposita ei particula id · omis · conuer
tere illā et inuieri · utrū etiā ēuersa
uera eet · hoc ē utrū quēadmodū uerū ē ·
omis homo animal mortale ē · ita eet ue
rū · omē animal mortale · homoē · quo
alī inuento impbare diffinitionē propī

illud utriu quo [illegible] aliena
cōprehendit. Non [illegible] enī plus ho
mo ē animal mortale sed etiā quīuis
bestia. hec igitur hominis diffinitio pfici
solet. cū addit mortali rationale. Nā
homo ē animal rationale mortale.
atq; ut omis homo animal rationale mor
tale est. ita omne animal rationale mor
tale. homo ē. Plus ētinendo. Ergo supe
rior diffinitio utriosa erat. Bestiaē
cū homine ētinebat. Ista pfecta ē. Nā
omem hominē. et nihil plusquā hominē
tenet. Tenendo aut minus. ita utriosa ē.
si addas grāmaticū. Quanq enī omne an
mal rationale. mortale. grāmaticū ho
mo sit. plures tamen homines q grāmatici
ī sunt hac diffinitione ī ētinent. & ob
hanc ista ppma illā ppositione falsa ē. Cū
aut ēuertit. uera. Falsū ē enī. Omis ho
mo. animal rationale. mortale. grāmaticū
lē.

Sed uerū ē. Omne animal rationale mortale
grāmaticū homo ē. Cū aūt neq; p prima
ppositionē neq; p ēuersionē enuntiata ue
ra ē. hus singulis ē pfecto uriosior. ut sunt
iste duę homo ē animal candidū. aut ho
mo ē animal quadrupes. Nā si dicas. ho
mo animal candidū ē. aut animal quadru
pes. falsū est. & sic conuertas. Sed hi unt
se differē. quod illa prima in aliquos hom
nes cadit. nā plerq; sunt homines can
didi. hec altera in nemmē. ñ enī quisq
homo quadrupes. hęc ptēpre ad explo
randas diffinitiones didiceris. quēadmo
dū ppositione atq; ēuersione indicentur.
Sunt alia multa de hoc genere. quę do
centur. et uerborū plena et tenebrarū.
quę paulatī ubi oportunū indebit cona
bor. ut discas. Nē ēuertere animū ad illā
diffinitionē nrām. et eā pertior eū dis
cusseris corrige. Inueneramus enī eā

cū diffinitio sensus eēt cōplecti aliud quod
sensus nō eēt & ideo nō eē cū euentū ueram
fortasse enī uerū ē. Omis sensus passio
corporis ē animā nō latens: ut uerū ē. omis
homo animal mortale ē. aut falsū ē. omē
animal mortale homo est. q id ÷ bestia.
ta falsū est. omis passio corporis nō latens
animā sensus ē. q nē nob ungues crescunt
neq; animā latet. Id enī scimus neq; id sen
timus. sed ēiectatione cognoscimus. Quem
admodū q illi diffinitionē hominis ut pfi
ceretur. addidū ē rationale. quo addito
bestiæ quæ ēminebant simul exclusē sunt.
nihilq; pt hominē. atq; omēm hominem
tali diffinitione ēpehendimus. Nūne censes
aliqd etiā huc addendū ēē. quo inde se
cungat qd tenet alienū. nec quicq mea
nisi sensus. et omis sensus intellegatur. D.
Censeo qdē. s; qd addi possit ignoro. M.
Sensus ē certe. omis passio corporis non

ñ latens anima. s; ĕuertu ñ potest. Hęc enuntia
tio ppt̃ passionẽ illã corporis qua crescit ut
senescit. scientib; nob. id ÷ ut ñ lateat anima.
D. Ita ē. M. Qid h passio pseipsã ñ latet an
mã. an p aliud. D. P aliud plane. Aliud est
uidere ungues maiores. aliud scire qd
crescant. M. Cũ g̃ crescere ipsũ sit passio
q̃ nullo sensu attingim̃. magnitudo aũt illa
q̃ sentim̃ eadẽ passione facta sit. ñ ipsa sit
passio. manifestũ ē talẽ passionẽ ñ pseipsã
scire nos sed p aliud. Si g̃ ñ p aliud anima
ñ lateret. nunc sentiret̃ potius q̃ conceret̃.
D. Intellego. M. Qid g̃ dubitas qd illi diffi
nitioni sit addendũ. D. Iã uideo sic cẽ diffi
nendũ. ut sensus sit. Passio corporis. pseip
sã ñ latens anima. pt̃ ãtomis sensus hoc ē.
et omẽ h ut opinor sensuse. M. Sibi ita
ē. fateor diffinitionẽ ēē pfectã. Sed tẽptem̃
eã si placet. utrũ illo secto uitio ñ uacillet.
q̃ illa hominis cui grãmaticũ est addituũ.

ꝓ memmisse te oportet qd ee hominem dic
tu e animal rationale. mortale. grāmati
cu. eoq; peccare istā diffinitionē. qd con
uersione uera e cū pma enuntiatione sit
falsa. ꝓ q; falsu e. omis homo animal
rationale. mortale. grāmaticu e. quāuis
uerū sit. omē animal rationale. morta
le. grāmaticū homo e. Ergo ideo uitio
sa e hi diffinitio. qd nihil qd de pti hom
ne. sed n omem hominem tenet. Et haec
fortasse tal e. de qua uelut pfecta glo
riamur. Quanq tt omis passio corporis
p seipsā n latens anima sensus sit. n tam
omis sensus istud e. qd sic intellegas licet.
Bestie nepe sentiunt. ac pene omes quinq;
illis sensib; uigent. quantū cuq; natura
tributū e. Antu istud negabis. D. nihil
minus. M. Quid hi tine eedis scientiā
n ee. nisi cū res aliq firma ratione per
cepta & cognita e. D. Concedo. M. At

bestia ratione ñutitur. D. Cū li cōcedo. M.
pī igitur scientia cadit in bestiā. Cū aūt non
latet aliquid. utiq; scitur. Ñ igitū sentiunt
bestiē. siomis sensus est. cū passio corporis
p seipsā ñ latens animā. Sentiunt aūt. ut
paulo ante cōcessū est. Quid q̄ dubitam
illā diffinitionē impbare. quē omēm sen
sū circūplecti minime potuit. Si quidē
bestiarū sensus exclusus est. D. Fateor
me deceptū. cū tibi cōcessi scientiā te cō
cū aliqd firma ratione peipī. Solos ut
homines cū li rogabas intuebar. Nā neq;
possū dicere. ratione uti bestias. nec
eis possū scientiā denegare. Scilicet ut
ut opinor domnū suū canis. quē post
unguī annos recognouisse phibet.
ut taceā de ceteris innumerabilib;
M. Die mihi oro te. si duē quēdā res tibi
pponant. una ad q̄ puenendū sit. altera
p q puenire possis. q ūtarū plurispen

(ōis)

& q cui ꝓponis. D. Quis dubitat eā pstare ro
q sit puenendū. M. Ergo cū sint duę res.
quędā scientia. et ratio. ꝑ scientiā puenim⁹
ad rationē. an ꝑ rationē ad scientiā. D.
Vtraq; res sibimet quantū arbitror ita
nexa est. ut ꝑ alterā ad alterā puenirī
possit. Hāq; ad ipsā rationē ñ puenirem⁹.
nisi ad eā puenendū ēe scirem⁹. Pcessit q̄
scientia. ut ad rationē ꝑ eā puenirem⁹.
M. Quid ad ipsā scientiā q dicis pcedere sine
ratione puenit. D. Nunq̄ li dixeri. Hā
& ista sūma ē temeritas. M. Rationem
igit. D. Nitae. M. Ergo ꝑ temeritatem.
D. Quis li dixerit. M. Q̄ quid igit. D. Nihil
q̄ insita ē nob. M. Oblit⁹ m̄ uideris quo
int nos superius cognouerit. cū rogasse
utrūnā putares tunc ēe scientiā cū res
aliq̄ firma ratione ꝑcipit. Hā respon
disti ut opinor. hanc tibi uideri hu
manā scientiā. nē uero dicis posse

hominē habere aliq scientiā. cū rē nulla ra
tione percepere. Q. uis autē ñ uideat nihil · D.
sibi rē aduersius q ista duo sunt. & ñ cē
scientiā nisi cū res aliq firma ratione per
ceptē. & cē cuiusdā rei scientiā nulla ratione
percepte. Itaq; nosse cupio. utrū hoc delegas.
Hā utrūq; uerū cē. nullo pacto potest. D.
Ego eligo qd paulo ante dixi. Nā illud supe
rius. temere me dedisse cēfateor. Cū enī
ratione inter nos uerū querām. idq; fiat
rogando respondendo. quomodo pos
sē ad sūmā peuenire qua cēludat ratio. n
si aliqd prius cēderet. Concedi autē
recte qd posset qd nescirē. Ita ista ratio
nisi inueniret inme aliqd cognitū. quo
mentem ad incognitū ducere. nihil ā
mo pillā discerē. nec eā prius rationē
nominarē. Quāobrē frustra mē ñ assen
tiris. ante rationē necessario cē in nob aliq
scientiā. unde ipsa ratio sumat exordiū.

M. Gerātibi more · ut te quidē in instru
quoties alicuius dati poenitē emēdare
p̄mittā · Sed ne queso abutaris ista licen
tia · & neglegenti cui intrōgo attendas.
ne assidua male concessa etiā debis quę
bene ēcedunt dubitare te cogant. D.
Lege potius adcetera. Q. nāuis enī addam
angularitię meę quicquid possū: nā et me
pudet de sententia cadere tot iens. niq
tamī deterrear pudori huic renti. &
lapsū mīnte p̄sertī manū dante corri
gere. Heq; enī ēdo suscipienda p̄mitta.
q̄ optanda ēstantia. M. Puenat tibi
plane ipsa ēstantia. gertissime potest.
tta in placitā sententiā p̄tulisti. s; nūc
fito q̄p̄sentissimē adista quę uolo. Que
ro ut abste. qd tibi intrē uideat. inter
rationē & ratioti nationē. D. Hī sanus
ista ualeo discernere. M. Hi q̄ intuere
utrū existimes hominū sīā adolescenti

ut uro. aut ut omnem ambagē auferā sapien
a fine intermissione meē rationē. du inte
sanus ē. sicut bonā ualitudinē corporis.
du peste ac uulneribus carē. an sicut
ambulare. sedere. loqui. modo meē. modo
deēē. D. Sane ita sēp puto meē rationē.
M. Quid si du pea quē ēcedunt ac man
festa sunt. ut interrogando alii. ut connecten
do alia pducim nos ad alicui rei cognitio
nē. uidetur ne tibi aut nos aut quinis
sapiens sēp facere. D. Nisēp. Nec sēper
homo quilibet. aut sapiens quantū opinor
ut secū. ut cū alio querit aliqd disserendo
pā qui querit. nūdū inuenit. ita si sēp
querit. nūnq inuenit. Sapiens autē ā inue
nit. ut nihil aliud dicā ut ipsā sapientiā
qua cū ēēt stultus disserendo fortasse aut
quoquomodo alio poterat requirebat. M.
Recte dicis. Quare intellegas uolo. si
ē istā rationē du pea quē conceduntur

atq; cognita sunt · ad aliquid incognitum ducim.
Hoc enim si sep ut ui essensimus inne nitu sanae
ratio aut sep. D. Intellego · Sed quor sum dicis?
M. Qua paulo ante dixisti: propterea me
tibi debere assentiri scientiam nos habere
ante rationem · qd cognito aliquo nititur
dum nos ratio ad incognitum ducit · Nec aut
inuenimus si rationem uocandam esse · dum hoc
agitur · Si enim sana mens agit hi semper
cum sep habeat rationem · Sed recte fortasse ista
ratiocinatio nominatur · ut ratio sit quidam
nitus aspectus · ratiocinatio autem rationis in
quisitio · id est aspectus illius pea quae aspicien
da sunt motio · Qua re ista sui opus est ad
querendum · illa ad uidendum · Itaq; cum illo
nitus aspectus quem rationem uocamus cicetus
in re aliqua uidet illa scientia nominatur ·
Cum autem si uidere mens · quam intendat aspec
tui · insertia ut ignorantia dic · Si enim et his
corporalib; oculis omis qui aspicit uidere ·

quod in tenebris facillime animaduertim.
Ex quo liquet ut opinor aliud esse aspectu.
aliud visione. quę duo inmitte rationē &
scientiā nominam. nisi quidem aduersus hęc
mouē. aut parum dilucide ista distincta ar
bitaris. D. Et mihi hęc distinctio placet. & t porro
libenter assentior. M. Vide quoque ne utrum aspi
cere nos putes ut uideamus. an uidere ut
aspiciamus. D. Hinc iam nec cęcus quidem quisq
dubitauerit. aspectum esse ppter uisionem. ni uisionem
ppter aspectum. M. Fatendum igitur uisionem pluris.
quam aspectum esse pendendam. D. Fatendum omnino.
M. Ergo & scientiam pluris. quam rationem. D.
Consequens uideo. M. Placetne tibi meli
ores aut feliciores esse hominib; bestias. D.
Auertat dis tam immanem amentiam. M. Recte sa
ne & horruisti. sed adhuc nos cogit sententia tua. Dixisti enim eas habere scientiam.
& ni habere rationem. Rationem autem habet
homo. p quam uia ad scientiam pueniri. Sed ut

cedā facile puemur. quod nos adiuuabit
ratio ut bestius nos anteponendos putemus.
cū illis habeam scientiā. & hanc pluris quā
rationē pendendā cē cōptū sit. V. Cogor
omino aut scientiā bestius ñ cedere. aut nihil
recusare. quin mihi merito anteponantur.
Sed queso explica illud. qd de cane lupis com
memorauit. qualiūā sit. Qā eius miratione
cōmotus. tā manū latrauit. M. Quid autē hi
putas cē nisi ui quandā sentiendi ñ sciendi.
Sensu enim nos multis bestiis superant. Cuius rei
causā ñ hic locus est ut quaramus. Mte autē ratio
ne. scientiā nos illis dispōsunt. Sed ille sen
sus ea quibus tales animis delectant accedunt
cōsuetudine cuius magna uis esse potest discorno
re. atq; eo facilius qd anima beluarū magis
corpori affixa est. cuius sint illi sensus quibus
utitur. ad uictū uoluptatēq; quā ex eodem
illo corpore capit. Humana uō anima ppter ra
tionē atq; scientiam de quibus agimus. qd sunt

+ ꝓsentiora.

sta longe prestantiora sensibus. suspendit se a
corpore quantũ potest. & ea quę intus ẽ liben
tius fruitur uoluptate. Quantoq; in sensus de
clinat magis. tanto similiorẽ hominẽ pecori
facit. Inde ẽ qd etiã pueri uagientes quanto
alienores a ratione sunt. tanto facilius dis
cernunt sensu etiã contactũ ẽ unctionemq;
nutricũ. nec odorẽ aliarũ possunt sustine
re cũ quib; ẽ suetudo ñ fuit. Quã obrẽ quis
aliud ex alio mordeat. libentẽ tamẽ meo ser
mone demoror. quo admonetur anima
ne se ultra q necessitas cogit refundat in
sensus. sed ab his potius ad seipsã colligat &
repuerescat dõ. quod ÷ nouũ hominẽ fieri
uetere exuto. a quo incipere + ꝓ propẽ negligentiã
dei legẽ certa ẽ necessitas. quo neq; uerius
neq; secretius quicq diuinis scripturis con
tinetur. Vollẽ hinc plura dicere ac meipsũ
ẽstringere. dũ quasi tibi ꝓcipio. ut nihil ali
ud agerẽ quã redderer mihi cui me maxime

debeo. atq; ita dō fieri qd ait oratius. Amicū man
cipū dnō. qd ōmno fieri ñ potest nisi ad eius re
formemur imaginē. quā nōb ut pīcīosissimum
quddā & karissimū custodiendā dedit. dū
nosipsos tales dedit. qualib; nihil posse & prīpsū
anteponi. hac aut actione nihil mihi uidetur ope
rosius. & nihil ē cessationi similius. neq; tamen
eā suscipere aut implere animō potest. nisi eo ipso
adiuuante cui redditur. Vnde fit. ut homo eius
clementia reformandus sit. cuius bonitate ac potes
tate formatus ē. Sed ad ppositū redire cogimur.
Qua re uide utrū tibi iā ꝓbatū sit. feras ñ hrē
scientiā totāq; illā uel ud imaginē scientię. quā
& miramur ui eō scienti. D. Pbatū sane. & siqd
de hi diligentius querendū ē. aliud tēpus occupa
bor. Hē nosse cupio. qd hinc ēficias. M. Qid
aliud putas nisi diffinitionē illā sensus. ut antea
qd nescio plusquā sensū includebat. ita nē ētra
rio utio uacillare. qd ñ omēm sensū potuit
includere habent enī fere sensū. nec habent

scientiam. Quicquid autem nihil ad se sentit & omne quod
sentit. ad scientiam profecto pertinet. De quibus omnibus.
iam nobis tecum conuenit. Aut igitur non est uerum sensum esse
passionem corporis per ipsam nihil intentem animam. aut eo
carent bestiae. quia scientia carent. Sensum autem
secundum bestias. Diffinitio illa. uitiosa est. D.
Fateor nihil me inuenire. quo resistam. M. Accipe
aliud. quo magis nos huius diffinitionis pudeat.
Etiam me ministi ut opinor tuam diffinitionis uitium
tibi demonstratum. quo prius nihil ? turpius. cum ex
utraque parte uera est. qualis illa hominis. homo ?
animal quadrupes. Etiam sive omnis homo animal
quadrupes est. sive omne animal quadrupes homo
est. qui dicit atque affirmat insanit profecto si non
iocatur. D. Verum dicis. M. Quid si nihil etiam
uitio ista nra deprehenditur ? Putasne quicquam
magis esse quod sit explodendum atque exterminandum
de anima ? D. Quis id recusset ? Sed nolle si
fieri potest etiam hec tandiu detineri. atque in
terrogatiunculis agitari. M. Nihil ? quod

meruas: iā enī effectū ē negotiū. Antibi nondum
persuasū ē eū de differentia ferarū & hominū
agereturū. aliud eē sentire aliud scire. D.
Immo maxime. M. Aliud g̃ sensus. aliud
scientia. D. Ita ē. M. Nī aut sentimus ratio
ne. sed aut usu. aut auditu. aut olfactu. aut
gustu. aut tactu. D. Assentior. & omne quod
scimus. ratione scimus. M. Nullus igitū sensus
scientia ē. Quicquid autē nī latet. ad scientiā
pertinet. Ad nullū g̃ sensū pertinet. nī latere.
ut nullus homo quadrupes dici potest. Quā
obrē istam diffinitio susceptam. nī solum
alienos ēmunos uituperasse. neq; aliquid suū uris
reliquisse. sed nihil omnino habuisse proprū.
totūq; alienū occupasse conuicta ē. D. Quid g̃
agimus. patieris ne illā ita de iudicio excede
re. quanquam ego ei defensionē qualē potui
pbuerim. tutam. Ipsā litis formulā quē nos
decepit cōposuisti. & ego quidē tamen si op
tinere non potui. bona fide affui. qd mihi

satis est. Tu ut si puerorum rationis arguaris quid
facias. a quo & pdicta ē ut mirgar & audenter
& obiurgata ut mirpiter cedere. M. Hūqdnā
ē hic quisquā audē. a quo huc ut mihi metuen
dū sit. Ego te primatim quasi adhibitus in ris con
sultus instruendi causā rebellere uolui. ut eū
ad iudicū uentū fuerit paratus assistas. D. Ē
g aliqd qd pista pferas. quā mihi inualidissimo
temere defendendā tuendāq; cōmendas. D.
M. Ē certe. D. Quidnā id ē obsecro. M. Qua
quanq; sit aliud sensus. aliud scientia. illud
tamē non latere utriq; cōmune ē. ut ipsi ho
mini & bestie. quānis plurimū differant. D.
animal tamē ē commune ē. Hi latē omē quē
qd animo appare. sive p ūperantiā corporis.
sive p intellegentiā puritatē. atq; illud pmū
sensus. hoc aut altera scientia sibi uindica
ut. D. Mane ergo illa diffinitio tua. &
plata. M. Mane nū. D. Vibinā ergo decep
tus sū. M. Vibirogam. ātrū omē quod non

latere sciatur. M. Iueni hanc rogationem temere assen
sus es. D. Quid uelles ut dicere. M. Ecce nullo
ee scientia siquid nilatere sed si per rationem nilatet
Cum autem per corpus nilatere sensum uocari. Si ipse ipsa
nilateat corporis passio. Anignoras quibus da
philosophis & pacuris usum ee. ne idipsum quidem qd
mte cophendatur ad nomen aspirare scientiae nisi
ta firma cophensio sit ut abea mens nulla ratio
ne queat demorari. D. Accipio ista gratissime
Sed queso qm quid sit sensus subtilissime quantum
arbitror explicatum e referamus nos ad illam
questionem ppter qua hoc explicandum susceperamus
Attulera enim ego argumentum quo tantam probarem
animam ee quantum ouse corpus. eoqd tangentem
a capite usque ad pedis extremum pollicem sentit. quia
qua uero sum tetigeris. atque inde ad sensus diffinitio
nem morarum plenissima. Sed forte necessario
delati sumus. Itaque ipsum fructum tanti operis. ostendo
de si placet. Omnino. atque obtinuisti. Platonem
qd querebamus effectum e. Dicunt sensum e corporis

passio pseipsa ñ latens anima. qd ut sic missime tene
remus diutius quā uelles sermocinari sumus. Memi
nisne tandē nos cōperisse ibi sentire oculos ubi non
sint. Tibi potius pari. D. Memini. M. Tua illud dedisti
nisi fallor nec modo dubites dandū fuisse animā multo
quā totū corpus ē cē meliorē ac potentiorē. D. hinc
ū dubitare nefarū puto. M. Age si corpus potest
ibi pati aliqd ubi ñ ē. propter quandā cū anima ētē
perationē. qd oculis in cernendo accidere inuentū
ē. adeone animā crassā & pigrā putamus. p quam
ipsi oculi tamē possunt. ut eā lateat corporis passio
si non ibi iacet ubi ipsa passio ēt tangit. D. Multū
me mouet ista conclusio. & ita multū. ut omnino
stupeā. & non solū qd respondeā. sed prorsus ubi si
ñ inuenā. Quid enī dicā sensū ñ cē cū corporis pas
sio pseipsa ñ latet anima. quo erit aliud si hi ñ ē
oculos nihil pati cū uidemus. absurdissimū ē ibi pa
ti ubi sunt. et seipsos ñ uident. nec ubi sunt quey
ē pt ipsos. ñ cē oculis animā potentiorē. cū eadē
sit istorū potentia. nihil ē dementius. An hoc

dicendū ē potius ē · ibi pati ubi quidq; sit quā ubi nō sit.
Sed si hoc uerū ēt · nō ēt usus prestantior ceteris
sensibus. Quid quod ictū aliquē · ut incidens puppiā.
ut humoris perturbationē · eū ibi patiuntur oculi ubi
sunt · neq; hoc animā latet · nec ista passio usus
sed tactus uocatur · Tamen talia pati oculus
possē · etiā in ē animo corpore · quāmus deēt am
ma quā passio nō latere. Illud autē quod pati nō po
test oculus nisi adsit anima · id ē quod uidendo
patitur · hoc solū ibi patitur ubi nō ē · Ex quo etiā
nō uideatur nullo loco animā ēsse neq; · Siquidē
oculus quod ē corpus · id tantū nō loco suo patitur
quod nunquā sine anima pateretur · D. Quid
igitur faciā queso te · nonne istis rationib; ē fieri
potest · animas mās nō ēē in corporibus · quod si
ita ē · nonne ubi si nescio · Quis enim mihi eripit
quod ego ipse anima sū · M. Noli perturbare · ac
magis bono animo facito · Si ista enim cogitatio
& ēsideratio ad nosmetipsos nos mutat · & quan
tū licet auellit a corpore · Id autē tibi usū ē

non esse animam in corpore inuenis animantis quan
quam uideatur absurdum. nisi tam doctissimi homi
nes quibus id placuerit defuerunt. neq; nunc
arbitror deesse. Sed ut ipse intelleges res esse sub
tilissima. & ad quam cernendam mentis acies satis
purganda est. Hic attende potius quid aliud
afferas. quo innitas anima t longam ut latam esse.
ut quo eiusmodi. Nam illud argumentum tuum de
tangendo sensu sentis ni attingere ueritatem.
nec ualere aliquid. ut ea protinus corpus tanquam
sanguine diffusa esse cunctat. aut si ita quo af
feras nihil habes. uideamus quae restant. D.
Nihil habere fortasse nisi recordarer quan
tum pueri mirari solebamus palpitantes lacer
tarum caudas amputatas a cetero corpore que
motum sine anima fieri nullomodo mihi persua
dere possum. neq; quo pacto fiat. ut nullum sit
spatium animae quando perdit eam cum corpore po
test. M. Intellego. & possum respondere aere
& igne quae duo p animae presentia tenentur in

corpore terreno & humano. ut omnū quatuor fiat
tēperatio. dū post eiusdē animę abscessū ad supna
euadunt. ac sese expediunt mouere illa corpusca
la tanto ēcitatius. quanto plaga recentiore subi
to erūpunt. dein porro motū languescere. pos
tremo desinere. dū mani minq; fit. qd effugit
ac deinde totū euolat. Sed ad hoc me reuocat.
qd his hausi oculis pene serius credi potest. si;
certe ñ serius q. deberē. Cū enī nup in agro eēm
ligurię. nrī illi adulescentes quī tūc mecū erant stu
diorū suorū grā animaduertebant humi ia
centes in opaco loco reptantē bestiolā multipedē
longū duo quendā uermiculū qui uulgo notus ē: hitam
quod dicā. nunq in eo expuscerā. Verso nāq; fa
lo quē forte habebat unus illorē animal medū
pcussit. Cū ambę partes corporis a illo uulne
re in ēcitaria discesserē. tanta pedū celeritate
ac nihilo imbecilliore usu. quasi duo hauscomodi
animalia forent. Quo miraculo exterriti
causęq; curiosi: ad nos ubi simul ego & alipius

considerabamus. alacriū uuentia frusta illa detu
lerunt. pueq; nos parū cōmoti ea currere inta
bula quaqua uersū poterant cernebamus. atq;
unū ipsorū stilo tactū contorquebat se ad dolo
ris locū. nihil sentiente alio. ac suos motus alib
pagente. Quo plura. tēptauimus quatinus id
ualeret. atq; uermiculū immo iā uermiculos
in multas partes concidimus. Ita omes monebant.
ut nisi a nob illud factū cēt & cōpareret uulnera
recentia. totidē illos separatū natos ac sibi
quēq; uixisse crederemus. Sed tuc ego quo
illis adolescentib; dixi cū intentū me intuerent.
tibi nē dicere uereor. Iā enū tantū processim.
ut nisi tibi alū respondero quod sēdm meā cau
sā pbabilū ualet. tota nrā intentio prālongū
muntia sermonē. ab uno uermiculo penetra
ta succubuisse uideat. Illis autē pceperā ut
in studus sicut coeperant suū cor tenerent.
ita eos opportunus aliqdō adquerenda & disce
nda ista sires monere & uenturos. Sed que illis

discedentibus cū alquo sermocinatus sū. cūq;
nr̄ū p suo quisq; modulo recordaretur &
cūcetar&. & quereret. si exponere uelim.
longe plus a nob dicenda sunt. quā ab ipso
principio tantis ambagib; atq; anfractib;is
dicta sunt. ꝓ non apud te tamē tacebo quod
sentio; nisi mihi tunc multa iā nota erūt de
corpore. de specie quę mē corpori. de loco.
de tēpore. de motu quę subtilissime atq;
abstrusissime propt̄ hanc ipsā quēstionē dis
seruntur. ad dandā palmā his qui corpus
cē animā dicunt declinarē. Q. nappt̄ te ut
possū etiā atq; etiā moneo. ne temere aut
in libros. aut in disputationes loquacissimoꝝ
hominū mutūq; sensibus his corporeis ere
dentiū te p̄cipites. donec corrigas firmesq;
uestigia quę usq; ad ipsū dn̄i animā ducunt
ne ab illo secretissimo & tranquillissimo
mētis habitaculo. a quo nē dū hęc incolit po
regrina cē studus facilius & laboribus quā

uertia desidiaq; auertaris. Hec autem accipe con
tra illud quod ut sentio multum moueris. ni quod
robustius de multis sed quod brevius. neq; quod
probabilius quam ceteri. sed quod tibi aptius eligere
potui. D. Dic oro te quaestissime pater. M.
Primum illud dico. si causa maxime lateat cur
incisione quorundam corporum illa contingant
non etiamsi nos hoc uno ita perturbari oportere
ut tam multa quae super nos luce clariora
tibi visa sunt falsa esse arbitremur. Fieri enim
potest ut huius rei causa nos lateat. quae ut
humanae naturae occultae. ut sit alicui homi
ni cognita. nec iste a nobis interrogari possit.
aut etiam hoc integro usi sumus ut satis nobis
facere interrogatus non possit. nunquidnam ex
eo quicquid ex extraria parte firmissime di
cimus ac uerissimum esse existimur. labi nos
atq; extorqueri decet. Atqui si illa mane
ant integra. quae interrogatus certa et indubia
esse respondisti. nihil est quod istum uermiculum

pueritiē metuamus. quanquā uiuacitatis & nume-
D. rositatis eius causā ñ ualeamus afferre. Sicut ñ apiū
te de aliquo fixū immotūq; ēstare. quod cēt ur-
bonus. eūq; in latronū ēcuuio quos psequerere de
phendere. atq; aliquo casu anteq abste posse
ūtrogari moreretur. quālibē causā putares potius
illum cū sceleratis ēuersionē atq; ēuuiū etiā sitū sēp
latorē. quā sceleris & societatis. Cur ergo non
cū tā multis argumētis superius edictis atq; abste
firmissime pbatis planū factū sit. non loco animā
ēinneri. atq; ob hoc nullus eō talis quantitatis
qualē in corporibus cernimus. Aliquā suspicare
eō causā cur ñullū animal ēcisū in omib; partib;
uiuat. ñ cā tamē qd cū corpore anima ēcidi potu
erit. Quā si reperire ñ possumus. querenda ñ
ē potiū ueta. quā fālsā credenda. Deinde que
ro abste utrū putes in uerb nrīs aliū eō ipsū so
nū. aliud qd sono significat. D. Ergo utrūq; idē
puto. M. Dic mihi ergo. sonū ipse unde procedat
cū loqueris. D. Quis dubitet a me procedere.

M. Abste ergo sol predic. dū nominas solē. D.
De sono me. ñ de reipsa vtrogasti. M. Aliud ergo
sonus ē. aliud res quā significat sonus. Tu autē
utrūq; idē ēē dixeras. D. Age iā ēcedo aliud eē
significantē sonū. aliud rē quē significat. M
Dic q̄ utrū possis igniar latinē linguē nomina
re in loquendo solē sin intellect solus pedere
sonū. D. Nullomodo possē. M. Qid antequ ipsū
nomē ore pedat. si uolens id enuntiare aliqdiu
tu in silentio teneas. nūne in tua cogitatione manet
qd expressa uoce alū auditurus ē. D. Manifestū ē.
M. Qid cū ipse sol tantē sit magnitudinis. num
illa notio ei quā cogitatione ante uocē tenes. aut
longa aut lata. aut qd cimodi uideri potest.
D. Nullomodo. M. Age iā. dic mi cū ore ipsum
nomē erūpit tuo. atq; idego audiens solē cogito
quē tu ante uocē & cū ipsa uoce cogitasti. & nūc
fortasse ālo cogitam. nonne tibi uidet nomē
ipsū uelut accepisse abste significationē q ad me
pauces deportares. D. Videt. M. Cū q̄ nomē

ipsū sono & significatione constare. sonus autē ad
aures significatio ad mētē pertinet. nūc arbitra
ris in nomine uelud in aliquo animante. sonū
eē corpus. significationē autē quasi animā sonī.
D. Nihil mi uidet similū. M. Attende nē uerū
nominus. sonū litteras diuidi possit. cū anima ei
ūs significatio ū possit. Sicdē ipsāē quā paulo an
te in nrā contra significatione. nec longā nec latā res
pondisti tibi uideri. D. Ers assentior. M. Qd
cū litteras singulas sonū ille diuidet. uidetur
tibi significationē illā retinere. D. Quomodo
posset singulę litterę significare qd nomē quod
ex his est significat. M. At cū pdta significa
tione discorpus in litteris sonī ē. nū aliud
putas eē factū quā dilaniato corpore discer
sisse animā. quasi mortē quandā nominis
patiisse. D. Hi solū assentior. sed ita libenē
ut nihil me magis in hi sermone delectauerit
M. Si q̄ satis spectasti in hac similitudine pmo possit
dissecto corpore anima ū secari. accipe nunc

quomodo frusta ipsi corporis cũ anima ñ secta sit
uuere possint. Iã enim ĕcessisti recte ut opinor
significationẽ quę quasi anima sonẽ. dũ nomen edit
p seipsã nullo pacto diuidi posse cũ ipse son qd ue
lut corpus ei ẽ possit. Sed in solis noẽ. ita sonũ ẽ
facta diuisio. ut nulla par sei significationẽ ali
q retinere. Itaq; illas litteras dilacerato
corpore nominus. tãquã ęcanima membra id:
significatione carentia ĕsiderabamus. Quã
obrẽ si aliqd nomen inuenerimus qd diuisũ que
ut etiã singulis partib; quippiã significare
ĕcedas oportet ñ omnimodã uelut mortẽ tali
pcisione factã eẽ. cũ tibi mbra separati ĕside
rata qdlibet significantia & quasi spirantia
uidebuntur. D. Ĕcedã omno. & ut iã idipsũ
sones flagito. M. Accipe. pmã dũ uicinã solis
attendo. decimus nomine superũ egim. lucifer
m occurrit. quipfecto int sidẽ & etiã silla
bã scisse ñ nihil priore parte significat. cũ
diem luci. & ita in plus q. dimidio corpore

nominis uuit. Extrema etiã pars habe animã.
Hã cũ ferre aliqd uisseris: hanc audis. Quidu
posses obtẽperare siquis tibi dicere fer codicẽ.
si nihil significare fer. quod eũ addit luci. lu
cifer sonat. & significat stellã. Cũ aũt demit
ñ nihil significat. ꝛ obliq̃ si retinere uitã. Cũ aũt
locus ptẽp sit. quib; omia quę sentiunt occupan
t ut potius quę occupant. qd oculis sentim per
locũ. qd auribꝫ ptẽp diuidit. Vt enim uermicul;
ille plus loci totus quã pars ei occupabat. ita
maiorẽ tẽporis morãtur cũ lucifer dr.
quã si luci tantũmodo diceret. Quare si li
significatione uuit in ea diminutione tẽ
pores. quę diuiso illo sono facta ẽ. cũ eadẽ sig
nificatio diuisa ñ sit non enim ipsa ptẽp differen
debat sed son. ita existimandũ ẽ secto uermiculi
corpore. quanq; in minore loco pars eo ipso qd
erat pars uuuere. ñ omino anima secta. nec
loco minore minorẽ eẽ facta. licet integri
animantis ñibra omia p maiorẽ locum

porrecta. simul possederit. Si enim locum ipsa. s; corpus
quod abeadem agebat tenebat. sic illa in distentia per corpus significatio
omnes tamen nominis litteras suas moras ac tempora
possidentes. uelut animauerat atq; compleuerat
hac similitudine interim contentus sis peto. quatenus
sermo delectari. Iuge autem subtilissime de hoc
disputari posset. tamen in similitudinibus. quae plerumque; fallunt. s; rebus; ipsis satisfiat. ne impsentia
exspectes. prima excludendum et tam longum sermonem multis aliis quae tibi desunt animum adhibiturum
et despicienda praeolendum et. ut possis intellegere liquidissime interim quod aliquibus doctissimis uiris
diuina sese habeat. anima per seipsam nullomodo. s;
tamen corpus posse partiri. Sed accipe ante studes
ut potius recognosce prius quanta sit anima. in
spatio loci ac temporis secundum ac potentia. Nam
si meministi. proposuimus nobis ac distribuimus iam omnia
et. De numero uero animarum nescio quid tibi
respondeam. cum hi ad istam questionem pertinere putauerit. Certus enim dixeri. in eo omnino quaerendum.

aut certe tibi nē differendū. quā numerū
ac multitudinē ūprinere ad quantitatē. trā
mutatā questionē modō tibi āme posse expe
diri. Si enī dixero unā eē animā contur-bu
beris. qd in altero beata ē. in altero misera.
Hec una res. simul & beata & misera potest
eē. Si unā simul & multas dicā eē. ridebis.
Hec mihi facile unde tuū risū cōpimā suppetit.
Si multas tantūmodo eē dixero. ipse me ride
bo. minq; me displicentē mi quā tibi pferam.
Audi g. qd & me bene te audire posse pollicor. Qd tū aut ābob; aut alteri nrūm ita one
rosū ē ut fortasse oppimat. ne subire aut im
ponere uelis. D. Credo prs. & qd tibi ēgru
ent meritū uidet āgi posse. quantū ualeat
anima expecto ut exponas. M. O utinam
doctissimū aliquē. neq; id tantū sed etiam
eloquentissimū & omno sapientissimū pfec
tūq; hominē deli ambo inūrogare possem.
quonā ille modo quid anima in corpore valeat

quid in seipsa. quid apud dñm cum mundissima premi
ē. & in quo habē sūmū atq; omē sūm bonū. di
cendo ac disputando explicare. Pro hi cum
adhuc rē desit alius. adeo tam tibi si dēē.
Sed hi mercedis ē. qd dñ qd valeat anima indoctē
expedio. qd ipse valeā secur experior. Inprimis
tam tibi ampuē latissimā quandā & infinitā
expectationē. ne me de omī anima dicturū pu
tes. sed tantū de humana quā solā curare debem.
si nobmetipsis curę sum. Hęc igit primo quod
cuius animaduertere facile est. Corporis hoc
atq; mortale psentia sua unificat. colligit in
unū. atq; in uno tenē. diffluere atq; con
tabescere ñ sinit. alterna partibus equalit
suis cuiq; reddit. distributu facit. egrien
tia ei modū q; eser uat. ñ tantū in pulchri
tudine. s; etiā in crescendo atq; gignendo.
S; hi omnia hominū etiā cōmunia cū arbustis
uideri queunt. hęc enim etiā dicim uiuere.
In suo ñ qdq; illoz genere custodiri. ali-

crescere gignere. uidemus ac fatemur. Ascendere
uaq; alterum gradum. & uide qd possit anima in
sensib; ubi euidentior manifestiorq; uita uitel
legit. qd eni audienda e nescio quę ipietas rus
ticana. plane magisq; lignea q. sipse arbores
quib; patrocinii pibe. quę dolere uto qdo uua
decerpit. & nsolu sentire ista cu cedunt. s; etia
uidere & audire credit. De q errore sacrile
go. alius e dissserendi loc. qd nstituera
intende quę sit uis anime in sensib; atq; in ipso
motu manifestioris animantis. quoz notec
ins quę radicib; fixa s nulla potest ee comuno.
Intendit se anima in tactu. & eo calida. fri
gida. aspera. lenia. dura. mollia. leuia. gra
uia. sentit atq; discernit. Deinde innume
rabiles differentias saporu odoru. sonoz.
formaru. gustando. olfaciendo. audiendo.
uidendoq; diuidicat. atq; in his omib; ea quę
sedm naturam sui corporis sunt. ascisci. atq;
appetit. reicit fugitq; eiraria. Remouec

se ablis sensib; certo intuallo tēporū. & eorū
motus quasi p quasdā ferias reparans. imagines
rerū quas p eos auxit secū catuatī & multiplicī
uersat. i litorū ē sōn. i sōma. Sepe etiā gestien
do ac uagando facilitate mot delectat. & sine
labore ordinat membroz ēcordiā p copulatione
se eus agit qd pot. atq; in duplici natura socie
tate atq; amore molit unū. foetib; non iā
gignendis tantūmodo. sed etiā fouendis. tuendis.
alendisq; ēspirat rob; uti quas corp agit & quib;
corp sustentat. ēsuetudine sese inuertit. & ab
eis quasi mēbris egre separat. quę ēsuetudinis us
etiā seuuectione rerū ipsarū atq; intuallo tēpo
ris ū discissā memoria uocat. Sed li rursus
omnia posse animā etiā inbestus nemo negat
Ergo attollere mētīū gradū. quia ē homin
p prius. & cogita memoriā ū ēsuetudine in
oltarū. s; aniadūsione atq; signis cōnidatarū.
ac rotentarū rerū innumerabilū. tot artes
opificū. agroz cultus. extructiones urbiū.

ūetindi
tarū.

uariarū· edificiorū ac molimīnū multimoda mi
racula· inuentiones tot signorū in litteris· in
inuerb· in gestu· in cuiusq; modi sono· in picturis
atq; signis· tot gentiū linguas· tot institu
ta· tot noua· tot instaurata· tantū librorū
numerū· & cuiusq; modi monumētorū· ad custo
diendā memoriā tantāq; curā posteritatis·
officiorū· potestatū· honorū· dignitatū q; or
dines· siue in familis· siue domi militiq; in re
publica· siue in pānis· siue in sacris apparatib;
um ratiocinandi· & cogitandi fluuios· elo
quentiē carminū uarietates· ludendi ac iocandi
causā· mille formes simulationes· modulandi
peritiā· dimetiendi subtilitatē· numerandi
dispositā· preteritorū ac futurorū· ac presentibus
eiecturā· Magna hec· & omino humana·
Sed hēc ista adhuc parū doctisq; indoctis· par
tim bonis ac malis animis copia cōmunis· Susci
pe igitū· atq; in sili quarto gradu· ac quo
bonitas incipit atq; omnis uera laudatio·;

huic anima enim insolitum suo siquam universi parti agit
et etiam ipsi universo corpori aude ppponere.
bonaq; eius bona sua ñputare. atq; potentiis
pulchritudineq; sue cõparata discernere atq;
contẽpnere. inde quo magis delectat eo
magis sese abstrahere a sordib; totaq; emac
ulare. ac mundissima & cõptissima redde
re. Roborare se adversus omia. que de ppo
sito ac sententia dẽmouere molunturur. So
cietatẽ humanam magnipendere. nihilq;
velle alteri. qd sibi nolit accidere. Sequi auc
toritatẽ ac pcepta sapientiũ. ipsq loqui
sibi dm̃ credere. In hoc tam pclaro actu anime
ne adhuc labor. ~ etra huius mundi moles
tias atq; blandicias magnus accurrimusq;
cflictus. In ipso enim purgationis negotio.
subẽ metus mortis. Sepe uehementissimus.
sepe ui ñ magnus. pi magni. tui eni robus
tissime creditur. pia iudere hi uerum sa
uerum. ñ nisi p pgate anime licet. tanta

di puidentia uſtitiaq; gubinari omia · ut nulli
mors inque accidere poſſit · etia ſicā forte im
quus intulerit · Vehemēt autē formidat mors
in hiā gradu · cū illud eo credit infirmus quo
ſollicitus quertitur · & eo ipſo min uidet quo
tranquillitas ppt̄ metū minor ē · in uestigan
dis obſcuriſſimis rob; pneceſſaria · Deinde
quā magis ſentit anima · eo ipſo quo proficit
quantū intēſit intē purā i ēaminatā · eo magis
timēt ne deposito iſto corpore minus eā dē
poſſit quā ſeipſā ferre pollutā · Nihil autē
difficilius quā timetuere mortē · & ab illace
bris huius mundi ſic pericula ipſā
poſtulant tēperare · Tanta ē tanū anima ·
ut etiā hi poſſit adiuuante ſane uſtitia ſummi
et uerī dī · qua hēc uniuerſitas ſuſtentatur ·
i regitur · qua etiā factū ē ut non modo ſint
ōnia · ſ; ita ſint ut omino melius eē ñ poſſint ·
cū ſeſe in opere tā difficili mundationis ſuę
adiuuandā i pficiendā puſſime tutiſſimeq;

cōmutet. Quodeū effectū erit. id: cū fuerit
anima abomī tabe libera. maculisq; dilutā
tū se denq; in seipsa lętissime tenet. nec omno
aliqd metuit sibi. aut ulla sua causa quēquā
angitur. Ē ergo iste quintus gradus. Aliud ē
enī efficere. aliud tenere puritatē. Alia pri
actio qua se inquinatā redintegrat. alia qua
ī patet se rursus inquinari. Inli gradu omīsa
riā cōcipit quanta sit. Qd cū cōcepit. tunc
ū ingenti quadā incredibili fiducia pgit ad
dm. id: in ipsa cōtēplationē uertatis. illuc
ppī qdtantū laboratū ē. altissimū isecretis
simū pīmū. Sed hęc actio id: appetitio intel
legentī ea quę uere sūmeq; sunt sūmus aspect
est animę. quo pfectiorē. meliorē. rectiorēq;
ī brē. Sextus ergo erit iste actionis gradus.
Aliud est enī mundari ipsū oculū animę. ne
frustra tremere aspiciat. ipraue uideat
aliud ipsā custodire atq; firmare sānita
tē. aliud iā serenū atq; rectū aspectū in id

qd uidendu ē dirigere. Et d qui prius uolunt
facere quā mundari & sanari fuerint. tail
la luce reuerberantur uertatis. ut non solū
nihil boni sed etiā mali plurimū in ea putem
ē. atq; ab ea nōn uertatis abiudicem. reū
quadā libidine. et uoluptate miserabili in suas
tenebras quas eoz morb; pati potest. medici
ne maledicentis refugiam. Vnde domino
afflatu. & prs ordinatissime illico appre
ta dr. Cor mundū crea in me ds. et spīm rec
tū innoua in uisceribus meis. Sps emī rectus est
credo. quo fit ut anima in uertate quereadā
deuare atq; errare ñ possit. Et ni pfecto in
ea ñ inflamari. nisi prius cor mundū fuerit
hoc ē. nisi prius ipsa cogitatio abomī cupidita
te ac fece rerū mortaliū sese exhibuerit
reliquauerit. Sā ñ in ipsa uisione atq; cōtē
platione uertatis. qui septēn atq; ultimū
animę gradus ē. neq; ñ gradus sed quedā
mansio. quo illis gradib; puenit. que sint

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

restaurieret Sept. 74. Kr.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg